

СРПСКИ НАРОД

ЛОНДОН И МОСКВА ОСУДИЛИ СУ СРПСКИ НАРОД НА СМРТ

Српски народ данас има необично јасну и прегледну ситуацију, што доприноси у изванредној мери да се правилно определи према својим интересима у данашњим збивањима, да не би учинио још једном какав погрешан корак, који би могао да изазове коначну катастрофу. Треба бити неизлечиво слеп и глув па не разумети о чему се данас ради и каква судбина очекује српски народ од Лондона и од Москве. Непобитно је да нас је Лондон осудио на пропаст у сваком случају.

Место да прави други фронт, како то захтева Москва он хоће на место његово да потури некакав »југословенски фронт« у коме треба да учествују сви Срби, да се не би пролевала британска крв. Тај позив Лондона у данашњим приликама значи да српски народ треба да изврши самсубство, да се драговољно принесе на жртву ради британске империје. За случај да остане нешто од српскога народа, он се препушта црвеној Москви која треба да докусури и тај остаток и да збрише за увек српски народ са лица земље.

Ето какав је положај српскога народа између Лондона и Москве, који се њиме служе са беспримерном безобзирношћу као оруђем за извођење својих себичних циљева.

То је трагичан положај малог српског народа, кога плутократско-бољшевичка спрега вуче у амбис. Ако сви Срби не изгину за рачун Лондона, онда преостали Срби својим лешевима имаће да попуне нову Катинску шуму, јер је Москва осудила на смрт српски народ, који се показао као непомирљив противник комунизма и осујетио план Москве да на Балкану упали варницу европске и светске револуције.

Данас то је јасно свакоме Србину да нас је Лондон осудио на смрт било да се у духу њене традиционалне политике неко бори у Европи до последњег човека ради њених интереса, било препуштајући нас Москви, ако којим чудом једна шака Срба остане у животу. Овакав цинизам у поступању са опстанком и животом једног малог народа изазива револт и отвара очи свакоме Србину, да увиди где је његов интерес и шта треба да ради у данашњој ситуацији.

Треба бити окорели плаћеник или болесни малоумник па не у-

видети прави положај у коме се данас налази српски народ.

Као реакција на овај срамни пазар између Лондона и Москве са судбином српскога народа обнавља се духовно јединство српскога народа место сваке подвојености.

Данас свима Србима је јасно да наш спас лежи само у слози и јединству, у заједничком отпору према Лондону и Москви, да бисмо осујетили њихове планове и њихове намере.

И они у шумама мора то да увиђају и да осећају грижу савести као заблудели синови Мајке Србије, који треба да се врате у њено крило. Они који то не учине, доказаће да су или измеђари енглеског злата, или пустилови покупљени с коца и конопца којима је стало до силециства и пљачке, чиме срамоте српско име. Сви остали треба да увиде да је беспредметно њихово седење по шумама већ да сви заједно треба да чувамо ред у Србији од »партизанских« бандита, да би Србија у миру могла да сачека крај рата и да српски народ не буде жртва енглеске саможивости ни црвене освете.

Пред овим чињеницама ко не увиђа заблуде и погрешке остаје тежак грешник према своме народу. Одговорни чиниоци за опстанак Србије имаће пуно морално право да са њима поступне беспштедно, са сретствима која сада имају на расположењу да ликвидирају сваки покушај ремећења реда и мира у Србији.

Тим пре тако се мора поступити са непоправивим грешницима, јер они својим непромишљеним поступцима могу допринети да српски народ проигра могућност, која му се сада указала, да поправи свој положај и да сачека боље дане, ако до краја сачува ред и мир и својим лојалним држањем помогне одбрани Европе од завојевачких намера са Истока и Запада противу којих се неустрашиво бори Велики Немачки Рајх са својом херојском војском. Време лудовања и блудње прошло је.

Тешким жртвама платили смо садање искуство. Трагичан положај у коме се налази српски народ, кога хоће коначно да упропасте Лондон и Москва, захтева од сваког Србина да приђе генералу Недићу, који позива све Србе на окуп за спас српског народа и за бољу будућност Мајке Србије.

Беспримерно мародерство Британоамериканаца

Ниш, 21 октобра. — Јуче 20 овог месеца у 13 часова англо-амерички авиони напали су разне објекте у Нишу, причинивши велику материјалну штету, нарочито на приватним зградама.

Број људских жртава је веома осетан. Досада је испод рушевина извучено 200 лешева, док број рањених прелази неколико стотина. Погођено је и једно склониште где је такође било жртава. Англо-амерички авијатичари пуцали су и из митраљеза на становништво.

Одмах после бомбардовања Окружни начелник и органи управних власти обишли су пострадала места и указали прву помоћ пострадалима.

Становништво се за време бомбардовања држало врло мирно. Огорчење у Нишу због овог англо-америчког терористичког напада је врло велико.

Страшније него и бомбе најтежег калибра, одјекнула је вест да су у Нишу пале многобројне невинне српске жртве, радници, жене и деца под ударом беспримерног свирепог ваздушног терора Британоамериканаца, некадашњих наших назови савезника.

Изгледа да српски народ није до дна испио чашу жучи, коју му они стално приносе устима, откако су га 27 марта гурнули у пропаст па до данашњих дана хушкајући га стално и заводећи га да предузме једну бесциљну борбу против окупатора, не питајући за жртве којима треба да плати и доводећи чак у питање његов национални опстанак.

Изгледа да Британоамериканцима није доста крви што је српски народ источио њиховом кривицом, док се свака кап британске крви штеди и чува као једина драгоценост на свету.

Ипак се мислило да и бездушни цинизам Британоамериканаца има граница и да ће се зауставити пред жртвама српског народа, које је он поднео ради остварења њихових циљева. Али се показало да британскоамерички ваздушни гангстери не знају ни за какве моралне и човечанске обзире.

Место мушке и витешке борбе са непријатељском војском они

су јунаци кад треба убијати невинне грађане, жене и децу, бомбардујући отворене градове и села, уништавајући тековине европске културе, без икаквог војничког оправдања. Околности под којима је извршено бомбардовање у Нишу, митраљеска ватра из авиона на грађанство страховито су сведочанство бездушности Британоамериканаца који су рат претворили у мучке нападаје на грађанство место да приме борбу са европском војском, на чијем се челу налази Велики Немачки Рајх чија се војска бори са витешким схватањима рата.

Невинна српска крв проливена непосредно од британскоамеричких бомби тешка је, једна од најтежих оптужаба, противу терористичких метода Британоамериканаца, који ће остати за увек забележени у историји као незапамћено мародерство над једним малим народом тешко рањеним у рату и који је имао право да у миру покуша да излечи тешке ране да би се одржао у животу.

Са најдубљим болом и дубоким пијететом клањамо се пред невиним жртвама у Нишу с уверењем да оне нису узалудно пале јер ће допринети да отворе коначно свима Србима очи и да увиде какву паклену игру изводи Лондон са његовим животом.

РЕВОЛТ СРПСКЕ ЈАВНОСТИ

Цела наша јавност дубоко је узбуђена и револтирана бездушним терористичким поступком британскоамеричанске авијације. Најоштрија осуда долази до изражаја у листовима, који жигосу овај тежак злочин према српском народу. Лист »Ново Време« пише између осталог:

»Зато је сада нађено ново спасоносно средство. Пошто су довољно испасавали своје друге савезнике, Французе, Белгијанце, Холанђане и Грке, пошто су њих многобројне градове претворили у рушевине, а читаве поворке и људи и жене, и стараца и деце послали под земљу у вечни покој, — иако њих англоамерички творци »Атлантске повеље«, »носиоци ослобођења«, фабриканти десет, четрнаест или четрдесет и четири тачака о срећнијем животу новог света, »борци за право и поштење«, послали су своје бомбардерске ес-

кадриле са црначким екипама да коначно заврше велико спасавајуће дело отпочето 27 марта 1941 године.

Јер доиста на широкоме Балканском Полуострву, у сплету пријатељских, непријатељских, савезничких, прогивничких и неутралних народа где је било прво очекивати да ће »лучоноше слободе« истреси своје уништавајуће товари. Где пре него код пријатеља, где пре него код Срба. Јер још има живих Срба и немирна, прљава савест српских »спасиоца« и »ослободиоца« не даје мира све док и последњи гроб над последњим Србином не буде зарављен.»

Лист »Обнова« са своје стране пише: »Енглеска се на злочиначки начин почиње да свети српском на-

роду који није хтео да слуша њена безумна потстрекивања да сам изврши самоубиство. Она почиње да бомбардује српске градове и убија српски живаљ не зато да постиже остварење било каквих војничких циљева него зато да изазове страх и пометњу код народа, који се из тешког искуства које је имао све масовније буди и све више прилази једином спасоносном путу, који га може довести бољим данима. Зато што српски народ све више показује вољу за животом и све непосредније испољава своју несаломљиву животну снагу и што разумом који му је био спутан лажима енглеске пропаганде, почиње да крши свој животни пут, Енглеска га почиње свирепом да кажњава. Низу својих злочиначких преступа она додаје и овај најновији; до сада је као последица овог напада, установљено 200 лешева и велики број рањених.»

НЕДЕЉНИ ПРЕГЛЕД МЕЂУНАРОДНИХ ДОГАЂАЈА

Око крзна медведа који још није убијен

Ако верујемо вести „Дејли експреса“ коју је он примио из Анкаре, у Турској постоји у извесним круговима мишљење да ће на тројној конференцији Москва дати званичну изјаву о свом држању у питању Дарданела и целог политичког комплекса који нарочито интересује Турску.

Ова вест је веома карактеристична за садашње стање појмова. И неутралци, и људи коалиционих земаља, па чак и поједини грађани припадници блока Тројног Пакта очекују од тројне конференције нешто нарочито значајно. Очекују разјашњење многих питања од првостепеног значаја, као што су на пример, односи између чланова коалиције, убрзање рата или даље продужење стратегије спорих радњи, подела утицајних зона, послератни планови и т. д.

Не бисмо могли да кажемо да се створила хистерија због тројне конференције, али свакако постоји извесна нервоза, и радозналост. Нервоза код оних који би желели да у Москви дође до неких остварљивих одлука. Радозналост код оних који унапред знају да одлука неће бити, а који би ипак желели да виде на каквој ће грудви да се спотакне та тројна конференција.

Претпоставља се да ће питање другог фронта бити тај камен спотицања. Истина, да постоји огромно размимолажење између захтева: стварају други фронт! и мишљења: нећемо стварати други фронт. Али Британци су искупили искусни дипломати да би тако отворено рекли „не“. Они су одмах по публикацији совјетског захтева да се на конференцији реши питање другог фронта, почели да се изјашњавају у том смислу да је други фронт њихова, британска жеља, и да је захтев другог фронта потпуно оправдан.

Листови Правда и Известија изнели су не само категоричко мишљење Москве о потреби да се питање другог фронта најзад реши, и то одмах, већ су потпуно отворено објаснили својим партнерима у коалицији да је питање послератних западних граница СССР искључиво совјетско питање, и ничије више.

Иако је британска јавност била јако шокирана том бруталношћу Москве, ипак је британска штампа сервилно почела да пише да нико и не мисли постављати Совјетима неостварљиве захтеве. А за такве захтеве треба сматрати мешање у политику у оних зонама које Совјети рачунају да су њихове.

То је потпуна капитулација британске политике према Совјетима. Што се тиче америчке политике, она ни у европском питању није капитулирала зато што се није ни борила против Совјета. Она је испочетка ишла у сусрет свима московским жељама.

Европа је тотално предата комунистичкој Москви. На тројној конференцији може бити само покушај да се изнуди, или боље речено измолити, совјетско разјашњење до

којих граница би Совјети хтели да протегну своје територије, а до којих граница своје утицајне зоне.

Својом капитулацијом Британија покушава да ублажи совјетски став у питању другог фронта. Она покушава да придобије сагласност Стаљина да се рат и даље води искључиво између Совјетске Уније и Немачке, а да два друга члана коалиције само помажу материјално, без жртвовања људства.

Има дилетантских политичара који сматрају ово енглеско попуштање као један далековидан маневар. Ти дилетанти мисле да Британија мами Совјете у даље борбе са намером да ослаби Совјетску Унију и да се затим са њом обрачуна. Ово је више него наивно. Америка неће да се обрачуна са Совјетском Унијом, јер она има пред собом још 5—6 година рата на Пацифику. А Британија би морала за обрачун са Совјетском Унијом да пошаље милионске војске на континент, тј. да пошаље кудикамо више војске него што уопште постоји у Британији.

Британоамериканци попуштају пред Совјетима зато што су своју енергију употребили ради окупације Африке, Блиског Истока, ради борбе у Индији, ради експанзије у Јужну Америку. Они немају енергије, нити снаге да организују у Европи своју утицајну зону. Зато препуштају Европу болшевизму.

Они се надају да ће Стаљин сам да одреди западну границу својих аспирација. Али онај који гледа Стаљинову политику кроз две деценије, тај зна да се Стаљин никада не изјашњава унапред. Он само понекад врши рекапитулацију оног шта је учињено, а никад не дозвољава себи да буде одређен у формулисању својих намера. Тај лукави Ђурђи јанац неће ни на овој конференцији да унесе јасност у односе у коалицији.

Зато ће резултат конференције бити много мањи од садашњих очекивања у британоамеричким земаљама.

То ће бити резултат декларациони. Стварни резултат биће још мањи од декларационог, и то зато што се конференција бави питањима која не може да решава, а решивши не може да спроведе.

Она не може да решава о судбини Европе без Европе. Она не може да спроводи своје намере према Европи мимо жеља Европе.

Сада се често понавља речи „издаја Европе“. Ово није тачно. Треба рећи „намера издаје Европе“. Код Британоамериканаца постоји намера да се Европа изда комунизму. Али не постоји за то могућност. Не постоји могућност да се изврши злочин према Европи, јер је Европа антикомунистичка и Европа је одлучна у жељи да се успротиви комунизму. А снага Немачке је гарант да се британоамеричка завера неће моћи извршити.

Британоамериканци пуштају комунизам у Египат и арабљанске земље, стварају комунистички агитациони центар у Каиру и комунистички борбени центар у Алжиру. Британоамериканци врше притисак на Балкан, замењујући свог досадашњег љубимца Дражу новим фаворитом Титом. Али све је то ништавно према националној снази европских народа и континенталној снази европске заједнице.

С ове стране је снага. С оне стране је неслога, тј. слабост. Чак и у акцијама које би се могле схватити као снага, појављује се код Британоамериканаца слабост због неслоге. Британци су изнудили од Португала пристајак да уступи Азорска острва

за енглеску базу. Одмах су САД изјавиле да оне рефлектирају на та острва, и то не само док траје ратно време, већ и за послератна времена. Азорска острва, као и Канарска, као и Капверска, треба да буду источна граница америчке зоне безбедности. Дрскост америчког империјализма нема граница.

Изнудивши од Португала један пристајак на уговор који се не може довести у сагласност са ставом неутралности, Енглези покушавају да убеди и Турску да и она може сачувавши неутралност, уступити Енглецима извесне базе. Турска на то одговара изричитом намером да ништа не мења у свом ставу између савеза са Британијом и уговором о пријатељству са Немачком.

Осим притиска на Турску, Енглези журе сада са својим плановима уједињења арабљанских држава. И опет овде видимо неслогу између Британоамериканаца. Док Енглези у Каиру преговарају са једним претставницима Арабљана, Американци у Вашингтону преговарају са другим претставницима, нудећи им бољу комбинацију.

МЕС.

Министар привреде Рајха Функ о вредности новца

Свет се о томе већ могао уверити да ни једно вођство народа не говори тако отворено и тако често народу о свим државним питањима као у Немачкој. Немачко вођство од времена износи народу сумаран преглед свих догађаја у свету, као и мера које су предузете у Немачкој, како би немачком народу било јасно где се он налази, као и коме циљу иде. У оквиру тог свестраног обавештавања народа о свим збивањима, претресају се често и питања којима се свакодневно занима мали човек са улице.

На тај начин долази до живе измене мисли између вођства и народа по свим политичким и културним питањима, а разуме се, и привредним, јер рат засеца данас својим замахом у све привредне области, које упињу све своје снаге како би покриле ратне потребе и обезбедиле најбитније животне потребе свакидашњице.

Застој у швајцарској привреди

У току првог полугођа ове године повећао се број симптома који указују на слабење привредног живота у Швајцарској. У сектору индустрије учестало је отпуштање радника, а у трговини забележено је опаданје обрта. У појединим привредним гранама запажа се све више тенденција за ликвидацијом појединих предузећа. На берзи су индустријске акције забележиле смањење курсева. Томе насупрот запажа се извесно ојачање штедних улога, што показује да слаби тежња за пласирањем капитала у трговину и индустрију. Исто тако не постоји код публике тежња да купује објекте подесне за очување вредности капитала.

Иако су тај развој привредног живота у Швајцарској у извесној мери условиле војне и политичке вести о догађајима у свету, ипак је главни узрок тог развоја све већа nestaњина сировина, коју индустрија већ одавно осећа. Тешкоће у вези са одређеном количином сировина којом је Швајцарска располагала, отклонене су у своје време добром организацијом расподеле. Али се и тада знало да сама расподела те тешкоће не може отклонити, већ да их само може одложити за доцније време. А то доцније време је сада дошло.

Тој појави у оквиру швајцарске индустрије придружује се још и чињеница да публика све мање купује, јер приходи зао-

стају за скоком цена, тако да смањена куповна моћ становништва иде тако далеко да многи не могу ни да искористе додељене маркне за исхрану, јер немају средстава за подизање рационараних артикала. То је у више случајева довело и до социјалних трзавица.

И швајцарска извозна трговина налази се у сличној тешкој ситуацији.

Известан застој забележен је и у оквиру планског оспособљавања швајцарске пољопривреде у циљу исхране становништва. Међутим, иако се нове необрађене површине не приводе појединим културама, то ће консолидација досадашњег напора бити ипак у стању да привуче вишак радне снаге из индустрије, нарочито с обзиром на то што је знатан проценат становништва стално у војној служби.

И поред тог општег застоја у швајцарској привреди, било би сада још и сувише рано када би се говорило о некој депресији или о опасности да ова претстоји у најскорије време у оквиру швајцарске привреде. Узимајући у обзир све побројане симптоме, може се само са сигурношћу утврдити да се швајцарска привреда у садашњем тренутку налази у стању ишчекивања. Цела привреда и појединци желе да истрају и дочекају крај рата како би се онда посветили обновљивим земљи и континенту.

Када се размишља о привреди, о функцији њених појединих сектора, онда се увек мора узети као база — добро. Једна врста категорија привредног размисљања је добро, могло би се чак рећи, основна категорија. Чак и мали човек са улице, лаик када размишља о привреди мора да узме за базу свог размисљања добро. Јер, када тај мали човек после мукотрпног радног дана погледа своју надицицу, онда мора да констатује да му је остало много више новца него раније, иако је више уштедео него раније. Тај мали човек се при свом размисљању врло мало бави проблемом ратне производње и њеном расподелом у циљу покривања важних ратних потреба. Он се можда нешто више бави питањем финансирања рата, уписом зајмова, развојем пореских прихода, повећањем новчаничног оптицаја, али у крајњој линији новац претставља за њега, и за шире кругове, главно мерило вредности.

Мали човек рачуна са новцем и цени га. И он је разумео да је у данашње време употреба новца морала бити ограничена како би његова вредност размени, односно куповна моћ, била сачувана у целости.

Све ове мисли, које документују стабилност немачке валуте, изнео је Министар Рајха Функ приликом јубилеја Градске штедионице Берлина на начин који је био разумљив сваком малом човеку. Том приликом је Министар Функ оштрим речима указао на тезауризацију новца, као и на ловце разних предмета од вредности. Данашње време, са свим својим тешкоћама и ограничењима које нам намеће рат, тражи од сваког појединца свестрану штедњу. Штедни улози су обезбеђени, јер нико не мисли у Немачкој да штедне улоге опорезује неким нарочитим порезом.

Сваки новац који није утрошен, већ сачуван у виду штедног улога, има троструку вредност и важност: политички — за финансирање рата, привредно — за повећање производње, социјално политички — за привредно јачање и подизање појединца.

НОВИ СФИНКС - СТАЉИН

У Каиру падају југословенске емигрантске величине као жртве новог сфинкса — Стаљина

СРПСКИ
НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.
ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.
РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Терезије 5 меџанин, I степенште (Палата Извозне банке). Тел. 20-383.
ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“. Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.
Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко „Пресе“ а. д. Влајковићева 8.

ПЛАНСКА ПОЉОПРИВРЕДА ОДРЖАЛА ЈЕ БИОЛОШКИ ОПСТАНАК СРПСКОГ НАРОДА

Пребројене су две тешке године. У њима је српски народ, при најтежим условима, после једног страховитог слома, у политичким и привредним околностима до крајности поремећеним, успео да се одржи, да их преживи. Из њих није изашао сломљен и уништен, него очеличен за нове напоре, који му претстоје на путу смоодржања и стварања своје боље будућности.

Огромни су напори уложени да би се то постигло, да би се српски народ спасао, да би потврдио своју способност, зрелост и вољу, које ће му обезбедити место у будућој заједници европског народа.

Тај пут спаса, пут будућности, указала је српском народу Влада народног спаса, на чијем је челу Претседник генерал Милан Недић. С једне стране очинским саветом и одлучном вољом уложио је све напоре да среди тешко политичко стање у земљи које је претило пропању.

Дотле је с друге стране прихватио не мањи задатак да одржи биолошку егзистенцију народа, да сачува српски народ од привредног расула, а српске животе од глади која је претила.

СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНСКЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ

У том циљу Претседник Недић са својом Владом народног спаса приступио је одмах спровођењу планске привреде и пољопривредне производње. Подухват је био врло тежак. Наш народ није био упознат са системом, нити са корисним и благодетним дејством дириговане привреде. Напротив, многи злонамерни били су упели све силе доказујући народу како диригована привреда има да служи у корист само окупатору, а на штету народу. А исто тако и неки добронамерни сматрали су да наш народ није расположен за ту врсту привреде и да ће она наћи на несавладљив отпор.

Претседник Владе генерал Недић, који је дубоко познавао душу народа, није делио то мишљење. Напротив, он је једино у диригованој привреди и планској пољопривредној производњи видео могућност материјалног одржања народа који је био препуштен самом себи. Војник и организатор он је знао сва преимућства организације и веровао је да ће организована привреда и пољопривреда бити само од користи српском народу, који је трпео само штету од либералистичног хаоса.

Да генерал Недић није тако доступио, ко зна какве би биле недогледне тешке последице, ко зна колике би жртве пале под косом беде и глади.

ОСТВАРЕЊЕ ПЛАНА

Срећом, Влада је свим силама прилегла на посао око спровођења пољопривредног плана. Јединственим разумевањем који су у тај посао унели Претседник генерал Недић, помоћу искуством министра Р. Веселиновића и његове екипе стручњака, као и одзивом и поверењем на који је спровођење Плана наишло у најширим слојевима народа, он је највећим делом остварен и материјална егзистенција српског народа је спасена.

Треба подвући колико велика заслуга и хвала припада српском земљораднику, који је прихватио савете и наредбе, па је сваку стопу земље до највеће могућности обрадио и засејао. Он се са високом свешћу ода-

један Србин није умро од глади и да ниједан Србин неће умрети од глади.

„Али, господе и браћо, рекао је у Савету Претседник генерал Недић, до свих тих благодети не би дошло, да није наш сељак, наш брат сељак, наш земљорадник разумео све то и примио, и да није имао вере у нас и мене да ми то радимо за његово добро и за његову корист. Он је то схватио. Он је примио и све наше наредбе и упуте и савете, што доказује његову зрелост и моћ да се у најтежим тренутцима снађе и оријентише. Из тога ја данас пред вама овде јав-

вршујући план о планској пољопривредној производњи, доказао је своју способност и зрелост. Али, у исто време српски земљорадници, обрађујући свако парче своје земље које се уопште може обрадити, допринели су да српски народ у поред тешких прилика, временских и других, ипак не гладује и да његов опстанак не долази у питање.“

ПУТ У БОЉУ БУДУЋНОСТ

Није једина заслуга дириговане привреде и планске пољопривредне производње што је спасао српски народ од глади и материјалне пропасти. Она му поред тога отвара сигуран пут у бољу будућност. Претседник Владе је то изрично изнео, изјавивши пред члановима Савета:

„... Ја хоћу да вам кажем да сам био на највишем месту, где ми је речено да су се они дивили српском народу, његовој снази и његовој вољи за животом и да је то победило све и да је српски народ стекао опет, нека ми буде дозвољено да то кажем, право грађанства у великој заједници европских народа.“

НОВИ ПЛАН ЈЕ ИЗРАЂЕН

Две тешке године су протекле и за те две године планска пољопривредна производња сачувала је нашу материјалну и биолошку егзистенцију. Многи напори су уложени, врло много је постигнуто, али нови напори на већ утрвеним путевима стоје пред нама. Тешке ратне прилике још притискују Европу, оне леже и над нашим народом. Као што смо до сада пребродили најтеже почетке стварајући из ничега нешто, сада треба да приономо и даље на посао, да бисмо постигнуто развили и проширили, да бисмо се не само одржали, већ и ударили што чвршће основне темеље нашем будућем благостању.

Једна битка је добивена, али нова стоји пред нама: то је остварење плана за планску по-

„Ја сам уверен и убеђен да ће и у будућности наш народ увидети ове резултате, који су велики и поклонити веру нама, а ту веру ми ћемо оправдати, јер ће будући резултати бити и бољи и већи. Нарочито ти резултати морају да дођу до великог изражаја онда када буду спроведене велике реформе у нашем задругарству... Те реформе, у заједници са диригованом пољопривредом донеће нов полет српском сељаку и даће му могућности да он изађе из оне старе зачмале средине и да се његов стандард живота дигне, да не буде увек роб, него да буде господар, онако како су то други земљорадници у другим просвећеним државама, у просвећеном свету“.

НАША САМООДБРАНА И НАША САМОПОМОЋ

Још није дошло време кад бисмо могли да се одмаремо на плодовима свога рада. Још увек тешка времена пред нама стоје. Претседник Недић је рекао:

„Хоћу још једну реч да вам кажем, а то је, да ће овај рат трајати још дуго и да ни ви ни наши земљорадници не наседају којекваким пропагандама које једнако причају од данас до сутра да ће се рат свршити и да их не ометају у раду око подизања пољопривреде, јер ту је наша самоодбрана и ту је наша самопомоћ.“

А Министар пољопривреде и исхране инж. Веселиновић је нагласио:

„... Отварајући ово треће заседање за трећи наш план о планској пољопривредној производњи ја се надам да ће наши земљорадници, а мојам тако исто нагласити и сви наши грађани у свим варошима и варошицама, заједно са Београдом, учинити све што до њих стоји да и ове јесени и идућег пролећа засеју још више него прошле и ове године. Рат траје, па ако засеју имаће осигурану исхрану за себе и своју породицу и српски народ.“

Поучен досадашњим искуством и успехом, под руководством Претседника генерала Недића и Владе народног спаса, уз помоћ надлежних државних стручних органа, ослањајући се на задругарство и сарадњу осталих наших пољопривредних установа, уз хвалу и признање целокупног становништва, Отаџбина очекује од српског земљорадника да опет зоре и засеје сваку стопу земље, да оствари још један проширени и употпуњени план о планској пољопривредној производњи за наредну годину и да идући тим путем изведе земљу из најтежег положаја, а себи и своме народу обезбеди место у будућем свету, заслужено благостање у бољој будућности.

Министар Веселиновић излаже резултате планске пољопривреде (Фото: Држ. пропаганда)

звао својој националној дужности и предао тражене вишкове за исхрану градског и непроизвођачког становништва.

У речима Претседника Владе, у речима Министра пољопривреде и исхране, у резолуцији Савета за планску пољопривредну производњу који се 15 и 16 окт. састао у треће заседање, наш произвођач земљорадник добио је хвалу и пуно признање.

ПРИЗНАЊЕ ПРЕТСЕДНИКА ВЛАДЕ

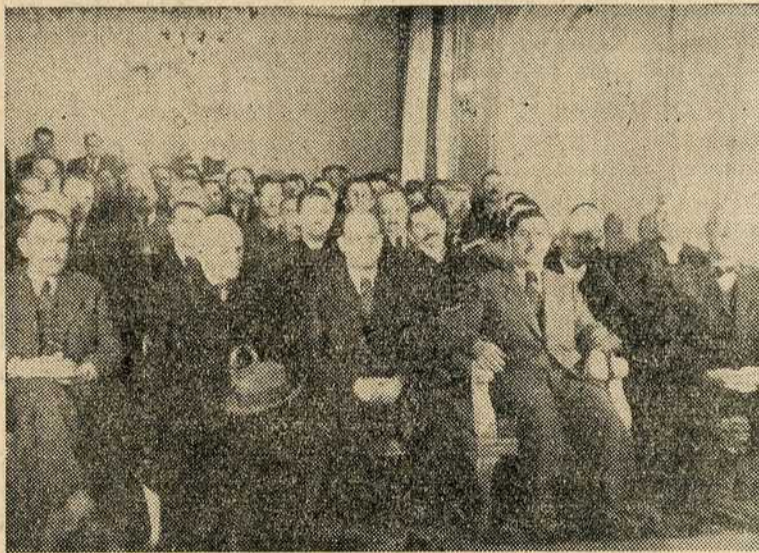
Говорећи члановима Савета за планску пољопривредну производњу Претседник генерал Недић истакао је значај дириговане привреде, која не дозвољава извесним редовима нашег друштва да се богате и да нагомилавају намирнице и сировине на штету економски слабијих. Она одговара потреби данашњице, сутрашњице и будућности остварајући социјалну правду, која је присна нашој души и нашем срцу, јер све нас окупља у самоодбрани и самопомоћи. Кроз њу видимо да смо људи, да смо браћа, да смо Срби.

Она је допринела да су наши највећи стручњаци и ауторитети из пољопривреде отишли у народ и почели да заравњавају онај дубоки јаз створен између града и села. Она је учинила оно што је најсоцијалније: да ни-

но у име Отаџбине одајем признање нашим земљорадницима, одајем признање њиховој свести, њиховом раду и њиховом великом успеху.“

ХВАЛА СРПСКИМ ЗЕМЉОРАДНИЦИМА

Исто такву хвалу и признање одао је српском земљораднику

Отац српског задругарства М. Аврамовић са члановима Савета

надлежни Министар народне привреде и исхране инж. Радолав Веселиновић, који је изјавио:

„И ако су прилике под којима живимо данас тешке, српски народ и под овим приликама, из-

пољопривредну производњу у идућој години, који је од стране Савета усвојен, који је Претседник Владе потписао, који су тра треба да се спроведе у дело. Јер, као што је Претседник Недић подвукао:

О ДУХОВНОМ ЈЕДИНСТВУ

У својим говорима српском народу Генерал Недић неуморно истиче да треба да будемо Срби, и само Срби, да треба да мислимо српском главом и осећамо српским срцем. Другим речима: сви ми треба да будемо једна воља и једна мисао, и то српска воља и српска мисао. До овог закључка он је дошао јер је сасвим исправно увидео да је главни узрок наше пропасти био у томе што смо били духовно разједињени.

Узроци те наше духовне разједињености су многобројни и разноврсни. Далеко би нас одвело кад бисмо хтели да их све набројимо. То можда и није толико важно, колико је важно констатовати да без духовног јединства нема опстанка ни далеко бројнијим народима него што је наш и да је снага српског народа у прошлости била баш у томе, што је био духовно уједињен.

О духовном јединству једног народа може бити речи онда, када у њему постоје извесна начела која су обавезна за све припаднике тога народа. Уколико је покораване тим начелима општије, уколико је и духовно јединство потпуније и испољава се у виду заједничког идеала, чијем су остварењу упућени сви напори и сва стремљења појединца.

Српски народ у прошлости био је духовно уједињен у својој патријархално-хришћанској схватању света и живота. Онда се јасно знало шта је дозвољено, а шта не, и сваки појединац био је дужан да о томе води рачуна. Ко би то пренебрегао, тај би сам себе искључио из народне заједнице, која је такве људе сматрала за одроде и према њима била строга и неумитна.

Услед овога у српском народу су онда владали поштење, ред, поштовање закона. Општи интереси стављени су изнад личних, тако да су министри силазили са својих положаја сиромашни, док су имућни људи умирући сав свој иметак завештавали у добротворне и националне сврхе. У породици деца су слушала родитеље, дана реч се поштовала, а на јавним местима свет се понашао уљудно и пристojно.

Отуда и данас у души сваког честитог Србина и Српкиње постоји чежња за таквим односима. Она је доказ здравља и виталности наше расе и претставља солидну основицу на којој се може изградити наша лепша будућност. Све ће зависити од тога, да ли ће водећи људи у свим гранама народног живота бити свесни овога и поћи исправним путем.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

НОВИ ПОРЕДАК

Од почетка овог светског рата, неслућених и невиђених размера у историји човечанства, непрестано слушамо две мађијске речи: *Нови поредак!* У ратним страхотама, лете нам пред очима брзином ветра ове две речи тако, да немамо времена да њихово значење схватимо, да у њихову суштину уђемо, да их разумемо и осетимо њихов судбоносни значај. Изгледа нам, да од њих бегамо као од своје сенке. То је велика наша грешка, јер се око нас сваки даном гомилају све више глупости, које прете да по завршетку рата од нашег народа не остане ни помена.

Потребно је задржати се пред овом гомилом збрке и хаоса, па истини погледати у очи, да би сагледали не улешану стварност. Разјашњење Новог поретка извешће нас на прави пут и отпашиће многе до сада наше заблуде. Да би ушли у непристрасну оцену Новог поретка, као и чему служи, шта од нас тражи и чему имамо у будућности да се надамо, треба прикупити довољну дозу мудрости и објективности, пошто претходно спустимо густ застор на нашу прошлост.

Претходно, мало историје. Ми смо припадници старих, може бити, и најстаријих генерација у нашој земљи. У исто време и носиоци ратничког курса и прекаљени борци националних стремљења у ратној епопеји 1903—1918 године. Ако би ко требао да брани прошлост, да одлучно заступа стари поредак, то би требали да смо ми претставници старих генерација, који су часно и поштено, у своје време, извршили поверени нам задатак.

Па ето, ми први признајемо да је стари поредак дотрајао, да ничем добру не служи, да је претоварен сопственим греховима, да је узрок многим народним несрећама и да је, напошетку, доживео потпун слом са пропашћу државе и десетковањем народа. Ми то признајемо, јер знамо да смо најмање криви за његов тако жалостан крај зато, што смо ми били позвани да обавимо само један део заједничког посла, онај чисто национални, ослобођење подјармљених и њихово повезивање у једну националну и етничку целину.

Ми смо са пуно части и пожртвованости обавили свој део посла. Али, онај други део, политички, нити је обављен, нити је покушаван да се обави како треба. Други, који су били одређени за тај политички део посла, нису га обавили из простог разлога, јер зато нису били способни. Из овако рђавог рада, народ је постао духовно растројен, те га је погодила свом тежином велика несрећа, коју ми у пуном значењу те речи називамо: *трагедијом српског народа.*

Нико нам не може рећи да смо доцкан прогледали. То не би било тачно, јер никад није доцкан. Шта више, ми се радујемо што нам се тако каже. Ми, који смо били носиоци чисто на-

ционалних стремљења и његови физички извршиоци, после велике несреће која нас је снашла, бар данас смо прогледали, док носиоци и извршиоци оног другог дела народног посла, политичари, ни сада јасно не виде потребу основног мењања старог поретка и прилагођавање новог, кога неминовност намеће. Они још ништа не виде, јер су политички слепи. Грчевито се хватају за стари поредак са свима његовим манама, али и свима задовољствима, обиљем и уживањем лаког живота, кога су монопојисали за себе и своју најближу средину. Разумемо да је заиста тешко раставити се од тако пријатних илузија и живети и даље под слатком хипнозом прошлости, али је куцнуо данас час кад копрена мора пасти са очију, како би се сагледала сува стварност, иначе су у опасности да буду прегажени и уништени. Други пут не постоји, другог излаза нема.

Српски народ извео је своју националну револуцију са највећим еланом, јер је био способан за живот, пун виталности и животних сокова, али се од једнострано изведене револуције и њених плодова није дало дуго живети. После задовољења националних аспирација, требало је српском народу створити повољне услове за његово економско и социјално развијање. Они, који су били позвани да

му у томе помогну, подбацили су потпуно, јер су били неспособни и недорасли и пали су на испиту.

Немогући да ускладе животне супротности појединих друштвених класа, наши политичари, испустили су државне узде из својих руку и земља је пошла у сунврат. Падајући из грешке у грешку, политичари су спасавали и осигуравали најмоћнију имовну друштвену класу, док о осталим класама водили су мало или нимало рачуна. За заштиту те имовне моћне класе писани су и подешавани закони, употребљавана оружана сила и предвиђени груби поступци. Држава је на тај начин престала бити народна, општа заједница, јер су се појавиле огромне разлике у друштвеним класама.

Малобројна, али повлашћена друштвена класа, водила је један разуздан, бесан и раскалашан живот и гомилала богатство, док су остале једва животијаре гушене, у свом природном развићу тешким условима зараде и спутавањем духовног развијања оштрином законских ограничења. Тако се у великој мери појавило претерано расипање на једној страни, док се на другој грцало у великој беди. Прво је собом носило презир и безобзирност, док се у средини друге јављала потиштеност и рађала мржња.

РАД — КАО ОСНОВНО НАЧЕЛО

Исход данашњег исполинског ратног хрвања, у сваком случају, укупчаће нас, после рата, у нов поредак. То је историјска неминовност. Кад је тако, онда је потребно да се још сада спремимо, да се приуговоримо и васпитамо, да нам његов долазак не би испао сувише тежак. Основно начело Новог поретка је рад. Сваки мора радити, богат и сиромаш, млад и стар, сваки према својој стручној способности и физичкој кондицији.

Рад је постулат на коме почиња нов поредак. Рад брише могућност лаког живота и зараде. Ренте и купони припадају прошлости. Држава, тај најувисенији појам људске заједнице, улази као регулатор свих друштвених односа, али и као врховни домаћин са неограниченим правом да нивелише у границама правичности и сношљивости, не само јаван него и приватан живот друштвене јединке. Она, као добар домаћин, сузбија све претераности у раду, начину живљења, исхрани, заради и утрошку висине чисте добити изнад минимума животног стандарда.

Као контрола, врховна државна власт штити индустрију, трговину, промет и цео јавни живот, али у исто време натерује вишкове зараде у виду штедне у повлашћене новчарске институције, одакле она узима и финансира све јавне радове који служе општем добру. Приватни утрошак из такве штедне, могућан је и даље, али га држава

цени, одобрава или одбацује, повећава или смањује, али увек са њеном сагласношћу и одобрењем. У оваком једнообразном поступку, добро јединке се губи и уступа првенство општем добру заједнице.

Изражујући ове мисли, могло би нам се пребацити, да се приближујемо комунистичком схватању. Ми то одлучно одбијамо, јер брутални колективизам који претставља кичму комунистичке идеологије, нема ничег заједничког са новим поретком, у коме се једним врховним законом нивелишу класне разлике и ограничава слобода јединке у егоистичком искорнићавању заједничког добра. Док комунизам убија оно што је битно у човеку, његову душу, те од људи

ствара роботике, људе без осећаја радости и бола, смеха и суза, усхићења за узвишено, племенито и лепо, Нови поредак оставља пуну слободу у усавршавању и формирању душе јединке, како би се оплемењила свима високим квалитетима савршено осећајног човека.

Пут који води у нови поредак приступачан је и слободан сваком, ко позив схвати и за његов се улазак припреми разумевањем и васпитањем. Комунизам уништава све што је у човеку свето и под притиском свирепе силе увлачи га у свој „рај“ као неосетљиву животињу. Ко у Новом поретку остане по страни, оставља се времену и оштрини закона, да се доцније придобије. Комунизам то на пречац брутално решава на лицу места, уморством.

У комунистичком уређењу економска слобода је непознат појам, јер труд јединке гута груби колективизам, док је економска слобода у Новом поретку само условљена али и загарантована. Да будемо још јаснији. У комунистичком „рају“ не постоји приватна својина, у Новом поретку она је осигурана и слободна, може се према радној способности увећати, смањити и мењати, али у крајним границама њени вишкови служе и општем добру, о чему се стара држава.

Код првих не постоји слободна утакмица рада, док је конкуренција искључена. До душе, тамо постоји радна премија која се даје у натури за животинско истеривање последње људске моћи из тела и снаге јединке. Међутим да би се изједначио раден и лењивац, кнута је једино средство са којом се изједначење постиже. У Новом поретку постоји слободна утакмица рада, по налечу, у колико јединка више ради у толико више има.

За оне који се либе рада отварају се специјалне установе које имају за циљ, да нарочитим методама омиле јединки рад и увере је у корисност радне производње. Према свему изложеном јасно се види, да Нови поредак нема ничега заједничког са комунистичким схватањима, ни са његовом доктрином и ако у извесним примерима има слабе површне сличности.

ПУТ У НОВИ ПОРЕДАК

У Новом поретку, националне границе једне државе само обележавају докле се простире старање и управљање државе о једном или више народа. Али националне границе нису више кинески зидови преко којих се тешко прелази да би се дошло у ближи додир са суседом. Размена добара у међународном саобраћају допуњујућа је и потпунија на основу утврђених принципа.

Ови принципи су резултат дугог проучавања појединих земаља у богатству сировина, могућности фабричке прераде, сувиш-

ка аграрне производње, обиља стручне радне снаге, утицаја поднебља и других прилика што све условљава рационалну производњу и лак пласман на међународном тржишту. Све ово има за циљ, да се олакша правилно функционисање модерне државе и народима пружи највеће могуће благостање. На овај начин, избегавају се и отклањају оштре супротности и неспоразуми међу народима, те се и човечанство спасава ратног баука, који му је до сада уништио безброј милиона најбољих продуктивних снага и најплеменитијих људских бића. То је и крајни циљ Новог поретка: *О-*

Наставак на 2-тој страни

Сеоски омладинци са успехом су извршили своју мисију у Немачкој

Немачки Рајх одмах после нашег слома, пружио нам је могућност да лечимо своје ране и да на рушевинама пропале државе обнављамо свој национални и државни живот. Да није било у нашој средини шаке одметника разних врста, дело обнове Србије које је предузео генерал Недић било би спроведено са још више успеха и корисних резултата за српски народ у једном од најсудбоносних доба светске историје.

Али на стрпљење и добру вољу Немачког Рајха нису могли да утичу злочиначки поступци појединца или омањих група заведених или плаћених агената Лондона и Москве. Могућности за побољшање положаја и обезбеђења будућности Србије и даље су пружане српском народу и онима који су чинили све напоре да лојалном сарадњом и испуњавањем обавеза поправе учињене погрешке и покажу конструктивност српског народа.

У низу тих доказа добре воље Немачког Рајха према српском народу свакако долази и слање српских сеоских омладинаца у Немачку да би се на практичним радовима усавршили у своје пољопривредном знању.

Сада се је прва група тих омладинаца који су провели шест месеци у Немачкој вратила у Отаџбину и Претседник владе генерал Недић и чланови владе г.г. др М. Недељковић и Р. Веселиновић примајући их истакли су изузетан значај и вредност овог боравка цвета наше сеоске омладине у Немачком Рајху не само у погледу унапређења наше пољопривреде већ и за будућност наших односа са народом Великог Немачког Рајха.

Пре поласка кућама сеоске омладинце примио је Претседник српске владе генерал Недић у великој сали Претседништва владе и захвалио им што су са успехом извршили задатак, који им је Отаџбина поверила. Затим је Претседник владе говорио о оном што су видели и научили у Немачкој и рекао је:

Ви сте видели напредно немачко село које је у многом и многом различито од наших села и ваших домова. Томе ви треба да тежите, то треба да вам буде идеја водилца вашем животу, да достигнете такве резултате, а не да наше село буде гробница туберкулозних људи. Оно треба да буде весело, честито и поштено, да нема оних клуподера, пијандура и којекаквих разбојника и убица.

Ви сте тамо видели самопомоћ и самоодбрану у здруживању у велике земљорадничке задруге. То треба да вам је у животу највећи степен жеље, да и ми такве задруге имамо, да се тако удружимо и да се бранимо од којекакве напасти и експлоатације и да наше село буде на здравој основи.

Ви сте видели једну државу и једно друштво савршено организовано. Нема таквих држава и ако хоћете мало је таквих држава. Ја сам прошао целу Европу и био сам у Немачкој. Ја сам ишао 750 километара жељезницом од Берлина до Главног стана и гледао сам жене као десетаре како стоје као кипови и врше своју дужност. Толико је велика свест тога света тамо. То је таква организација да може да импонује целој кугли земљиној, а не само Европи.

Изграђивање напредног села

Све што сте видели биће вам корисно за будућност. То вам је једно велико искуство које се не може исплатити новцем и благом. Њега ви носите собом и оно ће вам служити, не само данас, него док год сте живи.

Сада када се вратите својим кућама треба и ми да изградимо

нову, уноснију, бољу и раднију пољопривреду него што је била стара која је упропашћавала наш сеоски свет. Треба да изградимо једно напредно село и једну моћну снагу, коју ви још не познајете, а која се зове задружна земљорадничка снага. А та задружна земљорадничка снага треба да буде одбрана од сваке експлоатације сељачког света. Ви знате када је један човек сам, лако га сломи и време и свет, али када је удружен, онда је снажан. То је та снага земљорадничка која ће подићи целу Србију и цео српски народ.

Напоследку, треба да изградимо сви заједно Нову Србију која мора да буде радна,

Захвалност Немачком Рајху и баварским сељацима

Ето, тако ми имамо да изградимо ту Нову Србију. Ви идите сада у своје домове и ми имамо да заблагодаримо Великом Немачком Рајху који је шест месеци сматрао вас као своје госте. Затим имамо да заблагодаримо Баварској и њеним угледним добрима која су вас примила и гостила и где сте ви много и много видели и научили.

Имамо да захвалимо и немачком земљорадничком савезу, који се пријатељски према вама односио и што год је било могуће показивао вам што је било корисно по вас и вашу будућност. Напоследку, треба да захвалимо и баварским сељацима, домаћинима, који су своје домове отворили вама и многе од вас примили као своју децу и тако вас сматрали.

Ви сада идете својим кућама и пођите уздигнуте главе, јер сте сјајно завршили свој задатак и ви ћете остати оно што је најпотребније мајци Србији: њена добра, честита и поштена сеоска омладина. Ви ћете бити стубови будуће Нове Србије, а та нова Србија мора да буде ваша сељачка држава.

У земљи реда, рада и дисциплине

Затим је г. Претседнику пришао омладинац Данило Костић из села Доброводице, среза крагујевачког, и рекао:

„Господине Претседниче, када смо пре шест месеци одлазили за Немачку, ви сте нам пожелели срећан пут. Ви сте нам тада би-

Омладинац Костић у знак захвалности љуби у руку генерала Недића (Фото: Држ. пропаганда)

она мора да буде изграђена на задружној основи, тако да цела српска задружна држава буде оно што је најмилије Србину, што му је најдраже: да он у њој живи срећно и задовољно...

Ја вам желим срећан пут и да поздравите све на дому вашем миле и драге и да створите ново село, убаво и весело.

Речи г. Претседника омладинци су поздравили громким поклицима: „Живео!“

моћи заиста наћи нешто добро, да ћемо тамо наћи модерну економију, да ћемо тамо наћи немачког сељака и земљу реда, рада и дисциплине. И заиста, тако је и било. Ми смо упознали немачког сељака гостољубивог, поштеног и пуног разумевања за

Научили смо један модеран рад. Иако смо и код наших кућа радили, и научили на рад, ми смо ипак наишли тамо на нешто ново и савладали смо га, тако да смо били равни Немцима, који су га већ двадесет година радили.

Господине Претседниче, ја мислим да смо ми наш задатак испунили и у име свих ових омладинаца ја Вас поздрављам: Живели!“

Г. Претседник је на овај поздрав одговорио:

»Хвала ти на овим речима тако честитим и поштеним, пуним српства и осећаја. Јесте, ви сте били моји амбасадори и ви сте одлично свршили свој задатак. Боље је што сам послао вас него ону господу у белим рукавицама цилиндрима и фраковима. Ја сам послао вас у гуњчу, опанцима и чакширама.

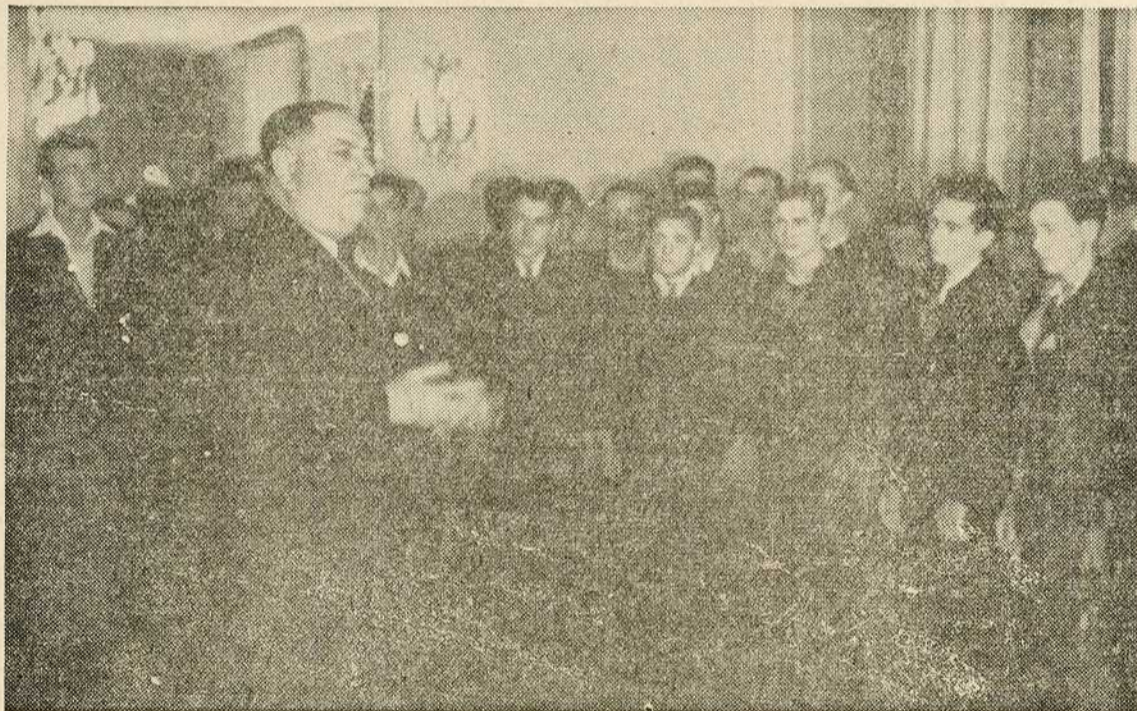
Пођите својим кућама уздигнуте главе и кажите да сте свуда били Срби и да ћете то остати увек, свуда и на сваком месту. Мека вам је срећан пут. Хвала вам.«

Г. Претседник је затим изложио положај српског народа и рекао да кад милиони ратују, ништа не значи један мали народ као што је српски народ. То је шака јада. Тај мали народ не може ништа да учини, јер цео свет витла једна бура и ако такав мали народ изађе на ту буру, сломиће га она и збрисаће га.

Генерал Недић сеоској омладини

»Децо моја, наставио је генерал Недић, не дајте да вас неко заводи, немојте да слушате никога. Ви сте бистри. Пазите како вас је окитила мајка Србија, дала вам је све што је најбоље и бистрину и здравље и младост, све што погледате то блиста на вама. Ви ћете сами, иако сте још деца, наћи тај пут. Немојте да вас неко заводи како ће сутра доћи слобода и да ви идете у шуму и да дохватите оружје. То су вам највећи непријатељи. Они једнако сахрањују српски народ. Ти из шуме носе велике грехове. Они нису погодили наше непријатеље, него сами себе, погодили су наш народ. Немојте да седате ни једном од њих и да наседнете на неке пропаганде.

(Наставак на 6-тој страни)

Генерал Недић омладинцима: »Децо моја, не дајте да вас неко заводи...«

национална, социјална, да буде тако мила и драга свакоме брату Србину и свакој сестри Српкињи.

Јер, запамтите, кад вам кажем мора бити социјална што значи да мора да буде спроведена правда. Само такав друштвени поредак може да опстане у будућности, а не да један има и сувише да једе и пије, а други да умире од глади. Нема више то. Са тим је свршено.

ли као отац и мајка, када сте нас онако очински саветовали да будемо Срби, да будемо радни и вредни, да будемо достојни претставници наше драге мајке Србије и да се уздигнуте главе поносни и ведра чела вратимо у своја села.

Господине Претседниче, ми сматрамо да смо српски барјак свуда достојно носили и развили и кренули новим путем. Одлазећи у Велики Немачки Рајх, ми смо слушали да ћемо тамо

нас Србе. Видели смо тамо земљу реда, рада и дисциплине.

Испуњавајући вашу свету жељу да будемо ваши амбасадори у Великом Немачком Рајху, ми смо се трудили да достојно претставимо Србе и Србију. Ми нисмо никад заборавили на Вас и Ваше речи и били смо Ваши амбасадори. Ми сада можемо уздигнуте главе и поносно да пођемо својим домовима, јер смо нешто паметно и корисно научили у Великом Немачком Рајху.

Повратак сеоских омладинаца из Немачке

(Наставак са 5-те стране)

Пре 27 марта нико није нас угрожавао. Нико од нас ништа није тражио. И ми смо устали против те исте Немачке којој сте ви сада били гости. Ја вам кажем да ме је примио Вођа Рајха и министар г. Рибентроп и они су ми тада казали: ништа нисмо тражили од Србије и српског народа и сада не тражимо ништа друго него само да српски народ остане миран! Ни један немачки војник не би дошао на Балканско полуострво да сте ви били мирни. Ви сте немачки народ два пута ујели за срце и ако то учините и трећи пут, онда имаћете да искусите последице.

А шта је за Немачку да пошаље неколико дивизија и четири стотина бомбардера и да савне сва села и да претворе све у прах. Али, то они безумници из шуме неће да виде. И ја једнако лебдим над српским народом и хоћу да га сачувам, а он хоће да изврши самоубиство. Српски народ хоће да се баца под воз, а ја држи не дај.

„Треба проширити размену...“

Омладинци су затим отишли у ресторан „Два Јелена“, где им је приређена у 8 часова увече вечера, којој су присуствовали министар пољопривреде г. Радосав Веселиновић и министар привреде г. Милорад Недељковић и претставници немачког научног института професор г. др Шмаус и професор г. др Херцог.

После вечере омладинце је поздравио краћим говором г. Александар Дачић, претставник установе „Земља и рад“, који је затим дао реч министру пољопривреде г. Веселиновићу. У свом говору г. Веселиновић је истакао значај земљорадње уопште, а нарочито се осврнуо на живот и рад немачког земљорадника, који са пуно љубави и уз најмодерније тековине технике обрађује своју земљу. Позвао је омладинце да се угледају на немачке земљораднике и да код својих кућа примене оно што су научили у Немачкој.

Затим је у дужем говору омладинце поздравио министар привреде г. др Недељковић, који је омладинцима објаснио сву штетност напуштања земље од стране земљорадника, што се до сада код нас практиковало. Г. Министар је нагласио да ми нисмо индустријска земља и да земљорадник нема потребе да напушта земљу. Најбољи доказ за то јесте све оно што су омладинци видели у Немачкој, где земљорадник обрађује много слабију земљу него што је наша, па има много већи принос. Објаснио је омладинцима шта сељак значи за одржавање једне државе, као што је наша сељачка држава.

После министра г. др Недељковића говорио је професор г. др Шмаус, који је рекао омладинцима да су они као претставници једног народа у туђој средини извршили један веома тежак задатак. Г. др Шмаус никада није био присталица тога да само интелектуалци посећују земље у иностранству, него се борио

Српски народ хоће да се баца у Дунав са моста, а ја држи не дај. Српски народ метнуо револвер на чело и хоће да се убије, а ја држи не дај.

Српски народ је честит и поштен. Он је наиван. Њега су преварили. Када се буде историја писала, ви ћете видети како је српски народ био наиван и како су га срамно преварили за рачун туђих интереса. А наш свет то не види и сада не види и да га ја не држим за перчин, он би отишао доле у амбис.

Зато ви морате да будете паметни и да нико од вас не наседа некој страниој пропаганди, него само српским путем да идете, српски да мислите, мирни да останете до краја рата. Дакле, будите паметни.

То вам је моја реч, коју треба да понесете својим домовима и да кажете све то оним безумним људима.

Срећан вам пут!»

Речи г. Претседника омладинци су пропратили бурним и дуготрајним поклицима: Живео!

баш за то да треба проширити темеље размене баш од сељака који су темељ нашег народа. Нажалост, тек после рата се то спровело у дело. Ви сте испунили свој задатак са невероватном пожртвованошћу и ми смо вам зато благодарни. Ви данас зато можете имати једну одређену слику о положају земљорадника. И када се вратите вашим кућама ви упоредите ваш рад код куће са свим оним што сте видели у Немачкој и учините ваш нови задатак. Нама ће бити необично мило ако останете у контакту са оним домаћинима код којих сте до јуче били гости, а биће нам најмилије да неки од вас, када се рат сврши, виде те домаћине као своје госте поред ваших огњишта. Ове речи омладинци су нарочито топло поздравили. Г. др Шмаус затим каже да је то прави пут и да такви односи не треба да владају само код интелегенције, него и код правих претставника народа, сељака.

На крају је говорио професор г. др Херцог. Иако је г. др Херцог говорио на немачком језику, омладинци су га разумели, јер су прилично научили немачки за време свог боравка у Немачкој и поздравили су његова излагања бурним аплаузом и поклицима, као што су поздравили и говоре претходних говорника.

РЕГУЛИСАЊЕ ТРЖИШТА ЖИВИНЕ

Наредбом Централне за стоку регулисано је тржиште живине у Србији и Банату.

Окружне, среске, односно општинске комисије разређаће на поједине општине и произвођаче количине живине за испоруку. У комисију улазе по један претставник Централне за стоку, окружне, односно општинске власти и један претставник фирме надлежне за откуп. Прикупљање живине вршиће за то овлашћене фирме.

Истом наредбом регулисане су и цене живине.

Заједници на ратишћима

ДРУГИ ФРОНТ

Совјетски и британски подаци слажу се у томе што Немачка располаже сада са око 350—360 дивизија, било својих, било савезничких. Према вестима из Москве, на Источном фронту је запослено око 170 немачких дивизија. Британоамериканци не поричу то.

Без обзира на то, да ли су тачни ови подаци, ипак доносимо те цифре ради тога да би показали како Москва, а такође и Лондон са Вашингтоном, процењују однос снага Немачке према њеној снази на Истоку.

Енглези стално уверавају совјетске државнике да је тај однос потпуно задовољавајући са гледишта расподеле терета рата између чланова коалиције. Енглези кажу Совјетима — „Ви се борите против 170 немачких дивизија, а ми привлачимо на себе 180 дивизија“.

Совјети не признају ту логику. И имају потпуно право. Прво, од ових 180 дивизија које се налазе у областима западно, северозападно и југозападно од Источног фронта, свега један део стоји на стражи за случај евентуалних искрцавања британоамеричких снага; међутим, већи део од тих 180 дивизија стоји у слободној резерви немачке Врховне команде и може бити употребљен на коме било ратишту, а то значи и на Источном.

Према томе, Британија са Америком „везује“ свега неколико десетина немачких дивизија. И друго: то везивање је потпуно демонстративне природе, јер се ствари у борбама против Британоамериканаца налазе свега 5 до 6 немачких дивизија на италијанском ратишту. Све остале дивизије стоје на одмору и зато могу послужити као замена за дивизије Источног фронта, када исте добију право да се одморе после дужих борби.

И да је ствар стајала овако, као што то претстављају Британоамериканци, и да су британоамеричке снаге стварно „везале“ 180 немачких дивизија, ипак би расподела терета рата била неправична. Пошто против Европе ратују три велике силе, то овака од њих треба да узме на себе терет 120 немачких дивизија. То јест, Британоамерикан-

ци треба да запосле 240 немачких дивизија а не 5 до 6, као што је сада случај, а Совјети треба да се боре против 120 немачких дивизија, а не против 170. Баш зато Совјети траже да се на западу створи други фронт, који би одвукао 50 немачких дивизија са Истока. 170 мање 50 чини 120 — онда би била правична расподела терета.

Али математика нема отсудног значаја у одређивању расподеле терета. Није у томе ствар колико дивизија апсорбује немачка снага на Истоку и на Југу, већ је значајно колики је данак крви који плаћају поједини чланови антиевропске коалиције.

У британоамеричкој штампи већ је било више пута саопштено да су Совјети изгубили око 20 милиона људи. Дакле, и непријатељ признаје да су Немци дали тачан број совјетских губитака. Губици Британоамериканаца су знатно мањи. Они су изгубили неколико стотина хиљада људи, можда милион, ако се узме у обзир број заробљеника у борбама на Малаји и уопште огроман број давленика у конвојским биткама.

Ова несразмера у давању крви ствара огорчење у Москви и, штавише, ствара страх да Совјетска Унија неће издржати даље крварење.

То је према московском схватању главна тема конференције у троје — успостављање сместа једног јаког британоамеричког фронта на западној граници Европе.

Британоамериканци избегавају те разговоре и покушавају да подмите Стаљина политичким обећањима и да придобију његову сагласност да његова земља крвари до последњег војника. Она чувена анегдота, која је у Русији била створена за време Светског рата, постаје опет актуелна: Британци кажу — „Борићемо се до последње капи руске крви“.

Британија и Америка немају намере да жртвују своју крв. Енглеска отворено каже да не сме жртвовати садашње генерације, јер британски народ нема довољан број рађања, и зато би

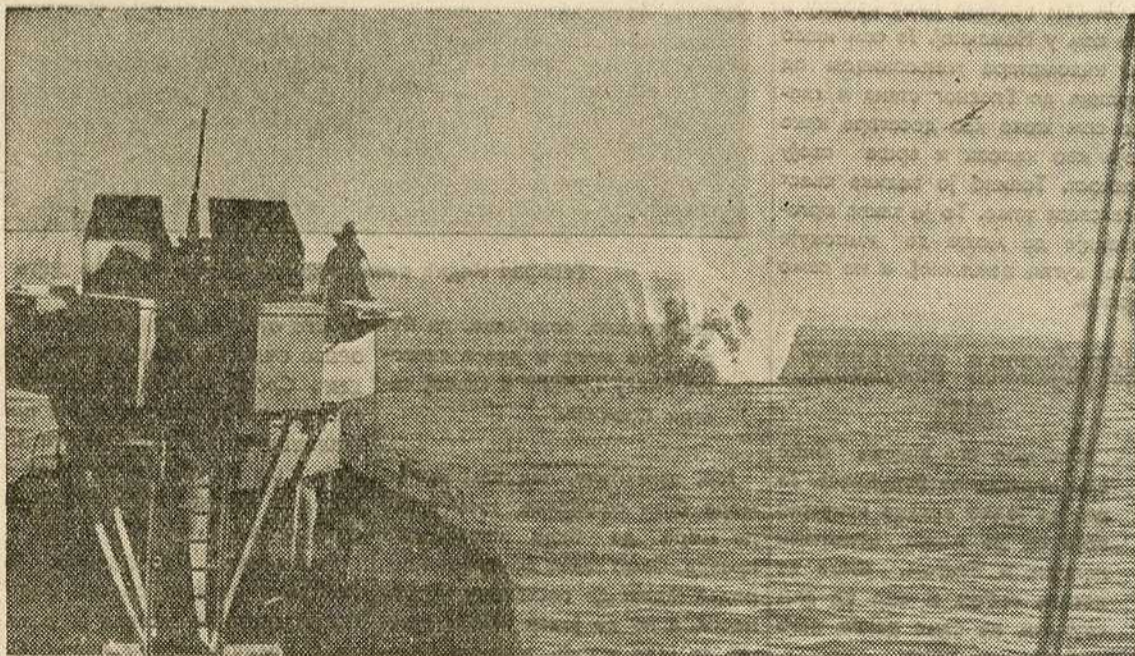
губитак већег броја мушкараца у овом рату значио катастрофу за Британску империју. Док Черчил чува генерације, Рузвелт чува своје бираче. У очекивању гласања на претседничким изборима он не сме да жртвује америчке војнике.

Ово чување генерација у Британији и чување крви у САД није пролазна појава. Варају се они који мисле да Черчил и Рузвелт штеде снаге својих армија ради коначног обрачуна са оним који ће се показати најснажнији после завршене битке (ради коначног обрачуна против Немачке или против Совјета). Ово је потпуно погрешна претпоставка. Чување крви ушло је у психозу Британоамериканаца. Они неће уопште да се боре у овом рату, јер немају куражи да баце своје оружане снаге у битку, као што убацују у борбу своје вазале и мале народе.

Британија и САД ће до краја рата избегавати битку. Баш зато они бију сада једну огромну политичку битку у Москви. Тамо се одиграва дивовска борба између британоамеричке лукавости и совјетске огорчености. Тамо се бије једна одвратна битка између три тобожња пријатеља, који су уствари међусобни крвни непријатељи. Сваки од њих има своје посебне циљеве и посебне планове. Сваки од њих хоће да искористи осталу двојицу партнера за своје циљеве. У тој тешкој борби најглавније остаје питање другог фронта.

За Совјете то је питање од првостепеног значаја. Од њега зависи да ли ће моћи да наставе рат или ће требати да признају бесмисленост даљег крварења. За Британоамериканце то питање значи да ли ће моћи и даље да експлоатишу борбену енергију Совјетске Уније, или ће морати неким демонстрацијама у ваздуху или на некој обали да заварују Стаљина убеђујући га да су активизирали своју стратегију. Или, најзад, можда ће морати да потпуно издвоје свој рат од совјетског рата, јер ће се у Москви коначно развићи путеви војне стратегије капитализма и комунизма.

М. Војновић

Рат на мору

ИСТОРИСКА ПОСЛАНИЦА СРПској ОМЛАДИНИ

Сећање на прве добровољачке јунаке и мученике

У часовима кад наше редове попуњавају нова појачања, нове младе добровољачке снаге, са узбуђењем се сећамо оне историске посланице нашег предводника генерала М. Недића, коју је он упутио српској омладини да се сврстава под српску заставу у одбрану Србије У исто време с најдубљим пијететом сећамо се и првих добровољачких жртава, палих под српском заставом у борби против комунистичке аждаје.

Под јесен 1941, 10 септембра, претседник Српске владе, генерал Нелић, у својој посланици упућеној српској омладини рекао је, поред осталог, следеће:

Добровољац заставник
(Фото: арх. В.о. СДК)

„Омладино српска,
Нека у твојим младим срцима
закуца опет онај херојски, витешки
откуцај којим је куцало срце
српског народа кроз векове. Нека
у теби живи увек само душа
наших праотаца и онда никад не
ћеш скренути са правог народног
пута. Њиме пођи данас, омладино,
последња веро наша.

Крваве ране Србије. Да ли вас оне боле, омладино српска? Ње на сте ви деца, у њој сте први дах свој удахнули, прво вас је сунце ту огрејало и праву сте реч у њој прозборили. Зар има за вас нечег ближег, нечег приснијег, нечег дражег од отаџбине, свете земље у којој леже кости наших отаца? Она је ваша и у срећи и у несрећи. За њу су, једино за њу, а не за туђе обмане, милиони ваших предака као јунаци и витезови умрли. Будите свесни да носите име Србина, име велико, име тако славно и часно да вам данас, многим, не припада. То велико име, то је наше највеће благо у нашој данашњици срама и понижења. Оно је једина звезда водиља данас на нашем замраченом небу.

Децо моја, синови Србије,
Ја дижем славну заставу српску, заставу за чије су часно и љубавно лепршање милиони да ти драговољно животе своје. Стајте под ту заставу вере и наде, части и јунаштва, која ће одгајати од нас све патње и све поразе наше. Прихватите је и носите је, чувајте је и браните је...»

Комунистичке банде су биле и јесу само спољна манифестација с једне стране, наше духовне пометености, — а с друге стране наше разбуктале себичности.

Да ми знамо свој духовни пут, да га нисмо изгубили, (као ждралови по каткад у касној јесењој магли што свој изгубе) не би нам се могло десити да комунизам нађе у нашем народу толики број свесних и несвесних помагача.

Да држимо своју себичност на узди, у руци, — да смо прво терористи према самим себи, ми би смо били правичнији према другима, а самим тим би стварило било мање повода за комунистички бесрушнички. Али у нас врли себичност и ми је не спутавамо већ јој слободно дајемо маха.

Приликом вашег ступања у добровољачке редове потребно је да вам се укаже на извесне ствари, како би се од првог часа разумели. — како би и себи и нама приштедели доцнија непотребна објашњења и разочарења.

ПРВО што се од вас тражи, то је да љубави за страдалнички народ српски имате, да земљу своју и народ свој волите пре свега и изнад свега. Та љубав треба да буде извор и утока свих ваших нада и жеља, мисли и осећања; једном речју, сав ваш живот и цео ваш рад мора бити искључиво за добро српског народа, никако мимо њега, најмање против њега. Том љубављу морате испунити срце своје до те мере да у њему не остане ни један кутак у коме би се могла мржња заврежити, јер мржња, ма према коме, залива очи крвљу те човек онда истину не може сагледати. Таква љубав биће увек непресушни извор нових снага са којима ћете и најтеже напоре лако поднети.

ДРУГО чега мораће бити свесни јесте то — да ви више не располагате својим животима, јер сте их ставили добровољно у службу српског народа и Србији. Патње и страдања српског рода биће главни покретачи свих ваших напора, а ваши напори неће и не могу бити без жртава. На то морате бити спремни, тога морате бити свесни, јер без тога спасења народу нашем доиста нема. Зато спремност на жртву и висока свест о њој треба да краси свакога оног који жели да носи часно име српског добровољца.

ТРЕЋЕ: не смете бити самовољни. Оружје које носите није вам дато зато да будете господари над народом својим, него да народу свом верне слуге budete. Не треба српском народу ни дахија ни зулумћара. Имао их је и има их народ наш, нажалост, и превише.

Српском народу треба бранилаца и заштитника, лу чуноша и заточника Правде и Истине. Данас српски народ полаже све своје наде у вас, да му ви то budete. Тешко и вама и српском народу ако га у тим надама разочарате.

ЧЕТВРТО: ни зловољни не смете бити, јер зловољом се никакво добро није створило а ви ступате у добровољце да само добре ствари радите. Будете ли зловољци постаће убрзо и српски народ зловољан према вама.

ПЕТО: не смете бити ни маловољци. Дугачак је пут наш и препун тешкоћа и напора. Ко на такав пут крене са мало воље, тај ће брзо

своју вољу истрошити, постаће безвољан, а такав сигурно до краја пута неће стићи. А народу српском је потребно да стигне до краја, да пређе преко свих препрека и тешкоћа. То може постићи само онај који има много воље. Зато се наоружајте вољом

ШЕСТО: морате бити јунаци. Ви слушате од ваших старијих другова о јуначким борбама и херојским подвизима српских добровољаца. Груди вам се надимају па би да јурнете ношени младалачким бурним полетом да докажете како и ви можете бити хероји и јунаци. — Али, да се не би погрешно разумели, када говоримо о јунаштву, ми мислимо пре свега на оно највеће јунаштво: победити себе. То јунаштво није једанпут у години дана, или у месецу дана, него стално, неуморно јунаштво, јунаштво свакога дана и свакога часа. То је непрекидна будна стража над сваком својом речју, сваком мишљу, сваким поступком. Ако себе победите, победићете све противнике српског рода. Трудите се да такви јунаци budete.

СЕДМО: ваш став мора бити јасан. Питаће вас многи: За кога сте? Против кога сте? — Ваш одговор гласи: За српски народ, за препород његов, за поновно ступање његово на напуштени христовски и светосавски пут. А против свих оних који ометају и спречавају народу нашем да свој пут нађе. Не мрзимо никога, али нас нико не може спречити да свој народ безгранично волимо и да жртвама својим свом народу извојужемо оно место под сунцем Божијим које он по вредности својој и по свему другом заслужује.

ОСМО: питаће вас: Ко је са вама, добровољцима? Пако би пре свега могао бити други са људима добре воље до ли сам СВЕВИШЊИ. Нису ли небески анђели објављивали рођење Христово речима: „Слава Богу на висини и на земљи мир међу људима добре воље.“ Зато се трудите да budete доиста људи добре воље, јер докле год такви budete, имаћете моћни савез са Богом живим и никаква сила неће вас уништити. Божјом помоћу увек ћете побеђивати. Напустите ли добру вољу, гнев Божији излиће се на главе ваше и никакво оружје неће вам помоћи: бићете млевени и сатрвени. Настојте зато да увек останете добровољци, јер ћете само тако бити у милости Божијој.

ДЕВЕТО: знајте и запамтите: ви сте со и видели народу своме у најтежим данима његовим. Не плашите се што вас је мало, јер се са мало соли много јела мо-

же зачинити, а са мало светлости се велике просторије могу осветлити. Зато испуните себе љубављу, наоружајте се вером у Бога и Правду Његову, и са много добре воље приступите делу спасавања српског народа, истрајно вршите свој посао. То је пут и начин да зрачите блиставом светлошћу и растерате таму у коју је запао народ српски. Победите себе, чувајте стражу над самим собом да со у вама не обљутави, да светлост ваша не загасне. Будите светли и чисти као девојке, а неу-

Петар П. Шупут, добровољац-студент једна од првих добровољачких жртава
(Фото: арх. Вас. от. СДК)

страшиви и одважни као бујна планинска река — крв јуначка, душа девојачка.

ДЕСЕТО: имајте увек у виду да су добровољци били главна полуга у рукама Генерала Недића којом је две године спасавао и спасао српски народ. Будите му верни помагачи и надаље у његовом претешком послу. Имајте на уму да су добровољци постали онда када већ скоро никакве наде није било, када је изгледало да српском народу нема спаса и да је пропаст његова неминувна. Жртвама и напорима добровољаца изведено је оно што се назива „српско чудо“ — српски народ је отргнут од ивице понора. На том великом делу, добровољ-

Добровољачки сонет

Кад црвена неман побеснела крете
Преко плодних њива и питомих села,
Кад у крв огрезе Отаџбина цела, —
Ви кренусте тада своје мале чете!

Бесте мали бројем, али духом диви,
И што демон страшни поруши и смрви,
Ви дизасте снажно не жалећи крви,
И дадосте себе да нам Земља живи!

Где, црвена неман разбеснела паде,
И немоћна клону, земља душом дану,
Отаџбини нашој опет данак свану!

Ваше дивно дело што га младост даде
У веку мамона, лутања и мрака,
Бесмртно ће светлет ко сунчева зрака!

Мирио Живановић

Добровољачка вера забрањује узалудне, празне речи. Она захтева од нас да свака реч наша буде као зрно пшенице у сејача: способно да донесе плода. Истина је да оно ипак не мора донети плода: зависи где падне, на пут, камен, у трње или на плодно земљиште. То зависи од оних који речи слушају, ту ће они одговорити. Али, кад ми неку реч изговарамо, од нас се тражи да нам речи не буду празне, штуре, узалудне, и за сваку нам такву реч вера наша прети одговорношћу пред Судом.

Стена и буктиња

Нико ни више, ни дубље, ни непосредније не осећа тешку збиљу нашег времена и све сложене компоненте наше стварности од добровољаца. Они живе у сржи те збиље, подносе ударе злобе и организованих зала, које пстресају нашу епоху и вуку је у суноврат. Истакнути, својим прегалаштвом и својом несумњивом љубави према Србији, на ветрометину политичких укрштавања и сукоба они се виде и осећају више, него други. Идеолошки чврсто постављени, са јасно рашчишћеним појмовима о стварности и код нас и око нас у свету, добровољци не могу не бити оно што јесу: гранитна стена о коју се тупе све оштрице пакосних напора и буктиња, која указује пут народу који се буди и жури да заузме место, које му припада.

У ова два упоређења је скоро сав смисао и суштина добровољачког подвига: они овим путем нису пошли због себе, него због народа. Тешко време жртве и ретка част, да гину као хероји у једно ситно, подло и кукавичко време, произилазе из чињенице, да у свим габанима код нас и у свим потресима, које изазива овај страшни рат, добровољци виде суштину ствари и крајњи смисао догађаја.

Они су се давно уздигли изнад средине која све одмерава и претскажује по оно ме што је некада било: изграђен добровољац не може бити схваћен од оних, који су преспавали једну од најинтересантнијих и најсудбоноснијих епоха људске историје у којој се постављају ствари апокалиптичком збиљом. Сваки добровољац осећа и зна да у језивој трагедији наше стварности изнад личне судбине и опстанка, стоји општа национална судбина којој мора бити посвећена сва наша брига, све наше осећање и сва наша творачка снага.

Добровољци су свим својим бићем окренути општем: у њему узрастају, њему се жртвују, за његово унапређење подносе безброј тешких подвига.

Добровољци кроз свој подвиг хоће стварно, органско оздрављење народа. Хоће да из њега буде одстрањено све оно што га трује, спутава, вуче смрти и уништењу. Поникли из народа они у гласу крви осећају оно што би и како би требало да буде. Они виде, боље и непосредније него ико други, шта све спутава нацију. Схватају зашто је спутава и због чијих интереса. Несебични и непретенциозни, изграђени на култу кротког служења и жртве, добровољци имају интимну могућност да схвате оно што други или теже схватају или никако не могу да појме. Добровољци виде да је поред свих зала која су нас обременила, најтежи онај сплет зла, који се устремио на основе нашег

народног бића и душе. А од када знамо за себе јунаштво, часност, одређеност и родољубље биле су наше основне особине.

Добровољци те особине, поред многих других, брижљиво продубљују у себи. Зато су и нападнути од оних који буне у народу, од њега живе, његово име носе, а његови нису, јер су напустили народне основе и његову душу и јер не осећају народну судбину као своју: њихов идеал и брига није народ, него они. За њих је споредно хоће ли остати народ; главно је да остану они са свим својим страстима, пакостима и свим својим убогим ситничарством, које човека преграђује у потсмех човеку. Сва тешка трагедија нашег удеса, све оно дубоко, језиво, никада ненадокнадљиво што нас је погодило у овој трагедији, није се коснуло оних елемената, који су се задржали на површини збивања, а нису ушли у срж онога што нас је погодило.

Добровољачки став и подвиг родили су се из непосредног суочења са том сржи. Зато су добровољци и били и данас су предмет бесомучних, организованих и упорних напада свих оних, који из перспектива личних интереса и одрођеног измењарства гледају на све око себе. Добровољци знају да ће тако бити све док народ не буде избављен од свих погуби, које га угрожавају. Они немају никаквих илузија, јер су навикли да хладној стварности гледају право у лице.

И баш таквим ставом добровољци се од гранитне стене од коју се одбијају сви напади претварају у буктињу, која осветљава, отрешњава и унутарње буди народ. Народно срце се сусрело са срцем добровољаца. Та су се два срца схватила, разумела и слила у једно. Народ је култ коме добровољци служе. Идеал за који умиру. Извор одушевљења које крепи и даје снагу.

Судбину и будућност народа добровољци су иставили изнад својих личних судбина. То народ види и појима, да му је прави пријатељ онај, ко се свесно приноси на жртву за његово добро. Онај ко тако ради доказује да љубављу живи, а не мржњом или похлепом личне користи.

Ранко Бановић

Наш друј Драгослав - СИН РУДАРЕВ

Мало је људи који у збрци садашњице имају способности и воље да вредна и значајна дела осматрају испод њихове површи у суштини њиховог значења и вредности. Између осталих и појава добровољаштва спада у ред тих често несхваћених или бар загонетних дела. Јер у ово доба изгубљених мерила много је шта необично (ма да не и неразумљиво) у добровољачком покрету. Међу те необичности спада и добровољац Драгослав Степановић.

Када је Пети батаљон дошао у Костолац примљен је од народа са великом пажњом и предусретљивошћу, која се временом и обостраном настојањем продубила у искрено међусобно поштовање и захвалност. Од свих костолча-

Наш најмлађи добровољац Драгослав Степановић

Новим добровољцима

(Наставак)

ци су принели на жртву своју најлепшу младост, своје најбоље другове. Њихова жртва наш је путоказ. Имајте га стално пред очима. Ако би њих заборавили, нека Бог заборави на нас.

Претстоји вам тежак посао. Треба довршити започето дело. Српски народ отргнут је од ивице понора, треба га преко провалије и препрека уз напорне стрмине извести на светосавски српски пут. Велике напоре и тешке жртве мораћете да уложите, ви српски добровољци, да се то дело оствари. Судбина српског народа је у вашим рукама.

Заборавите на себе и све своје личне бриге и невоље, јер су и сувише безначајне према невољама српског народа.

Својом жртвом испкупите сигуран и бољи живот српској отаџбини.

Све наде српског народа везане су за вас.

Не изневерите их.

Тако вам Бог помогао

Васп. От.

на највише нам се обрадовао Драгослав Степановић, десетогодишњи син једног рудара. Од првог часа почео је да се савија око нас. Однекуд му на глави искрсну шајкача са кокардом.

То је било довољно да Драгослав буде уврштен у заједницу нашег другарства, али још увек као добро и мило дете, предмет наше љубави и милоште.

Једнога дана, уочи одласка једне групе добровољаца за Београд дође нам Драгослав. Стаде мирно као укупан, оштро лупи петам и поздравил војнички. У својој шајкачи, том једином делу војничке спреме, он је видео пуну обавезу војничког понашања. Непознатим добровољцима на њихово питање ко је и одакле је, по војнички и отсечно објасни: „Зовем се Драгослав Степановић, рођен сам и живим у Костолацу, њак сам III разреда основне школе. Отац ми је у заробљеништву, мајка код куће, а старији брат Воја учи занат на руднику и својом зарадом издржава кућу.“ Ниједне речи осим одговора на питање. Новајлије се изненадише његовом озбиљношћу, али се разговор одмах настави. Одједанпут некоме паде наум и предложи: „Другови, нека и Драгослав иде с нама да види Београд и да Београд њега види.“ Драгослав је то са одушевљењем прихватио, а мајка и учитељица су радо одобриле то његово путовање.

У Београду се Драгослав веома добро снашао. Живот, бука, мноштво људи, грађевина и справа, све то ни мало га није збуњивало. Он је о томе читао или слушао и имао јасну претставу. Ипак је све с пажњом посматрао и стављао умесне примедбе. На улици и у трамвају људи су застакливали и посматрали га, а он са својственом мирношћу и хладнокрвношћу примао те прве знаке пажње велеграђана — према једном провинцијалцу.

При упознавању био је озбиљан, мало говорио, али су му свака реч, питање и одговор били на месту као да су дугим животним искуством саливени. Понашао се пристојно и на свему захваљивао.

По повратку у Костолац Драгослав је добио сву војничку спрему по својој мери. Тада се управо завршила школска година. Тиме започиње свој војнички живот који и нехотице наводи мисао на његовог великог презимењака. Ступио је у 17 чету. Одмах се прилагоди средини и новом начину живота. Одлични младци 17 чете добили су достојног друга. Као пратилац Командантов обилази више места између осталих Пожаревац, Смедерево и поново Београд приликом добровољачког радио часа V батаљона.

Свуда је привлачио погледе, радост или чуђење пролазника. Ништа га то није збуњивало. Једину неприлику причињавала су му деца која су у групама трчала за њим да виде „малог војника“. На свим странама одјекивало је: „Ено малог војника, види малог војника!“. На сва чуђења остајао је хладан, а поносан на свој високи позив најмлађег браниоца Српства.

Драгослав није само миљеник старијих већ и оних најмлађих. Иако избегава детње друштво, он се ипак с времена на време поигра с малом децом, управо тако и толико као одрастао човек. У кући једног сеоског домаћина окупил се унучад око Драгослава. Сви изиђоше да се упознају и поздраве „са малим војником“. Последња би мала Даница, којој су тек две године прошле. Драгослав пружи руку, а мала Даница привуче је уснама и пољуби. Драгослав се осмехну благо и поилова је, а укућани прснуше у

радостан смех. О томе се међу нама и у селу дуго говорило.

Његов живот и његово понашање су поуздан знак његове душевне благодарности. Изванредно је послушан. Никад рђаве речи, никад србце ни плача, нити натмуреног и киселог лица. Увек ведар и весео. Свакоме једнако предан и приступачан тако да се код неког и љубомора појави. Док широм наше земље из уста и најмање деце, помешано са најувизишенијим речима, одјекује псовка и погрда, дотле Драгослав не само да не грди и да се туђе погрде стиди већ и сваки тежи и грубљи израз избегава.

Тако нам објашњава: „Никад другоме не кажем „лажеш“, већ „немој ме варати“. Како би великом броју „културних и угледних“ могао у том погледу да даје пример Драгослав — син рударев.

Складно с његовим душевним животом и моралном изградњом развија се и умни живот. Спада међу најбоље ђаке и највећа му је брига да сада сврши четврти разред а потом гимназију, да се оспособи и помогне своме народу. За њега нема ништа природније од учења и љубави према књизи.

Често пута покушавали смо у шали да га заплетемо окривљујући и нападајући добровољце, а правдајући противнике. Он се одмах маши своје значке на грудима и додаје: „Знам да ме ви варате. Нису добровољци такви, никада они не убијају мирне и невинне људе, никога нису тестирисали и мучили. Добровољци спасавају Србију и чувају народ од пропасти у коју га лакоумни одметници гурају. На крају, ми слушамо и помажемо генерала Недића, а од њега наш народ, данас нема већег пријатеља. Што је он, то сам и ја!“ Тако завршава своју политичку одбрану Драгослав...

Драгослав Степановић није ни какав „вундеркинд“, ништа природно и превремено, а још је мање дете за забаву добровољцима, а за чуђење и радозналост грађанима. У наш батаљон он није примљен ни из потребе ни из милосрђа, већ се некако чудно и неприметно срцем и душом увукао међу нас, да нам својом анђеоском душом олакша терет. Као да нас је кроз њега обасјала радост. Као да нам неко преко њега казује: „Истрајте! Ви се борите само за ове малишане. У њима гледајте награду своје велике жртве. У тим малим сирочићима скривена је тајна народне судбине. Ви добровољци сте открили тајну. Ваше је да и будућност своје народу искујете. А не само будућност већ и величина вашег народа лежи у откривању и изградњи огромних духовних и материјалних дарова који леже скривени и труну затрпани туђинштином и властитим грехом!“

Судбина српског народа не рашава се пушком иза грма већ стварањем нових и бољих поколења. А наш мили и добри Драгослав и многи као он нису ништа друго већ опомена оним који знају читати знаке времена. У њима чами огромна животна и расна снага која чека да се покрене и размахне за великим и чудесним делима.

Овај приказ није никакво претсказивање будућности Драгослава Степановића, већ постављање тешког питања: Хоће ли српски народ постојати или не? А одговор на то питање не даје ни најбољи чланак, већ живот и дело садашњег српског поколења.

Младен Вучковић

ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ НАШЕГ ВОЂАРСТВА

Увођењем планске пољопривредне производње и настојањем Министарства пољопривреде уведен је и плански рад на унапређењу једне врло важне гране наше пољопривреде, нашег вођарства.

Захваљујући мерама које су предузете, постигнути су врло добри резултати. Највећи део наших вођака очишћен је преко зиме од гусеничних гнезда и јаја, а исто тако обављени су и други радови око чишћења и припреме вођака. Ма да је постојала велика несташница сретстава за прскање, ипак је оно примењено у највећој могућој мери. Нарочита пажња поклоњена је нашим шљивацама. У границама могућности добављене су приличне количине сретстава за борбу против штитасте ваши, те су у неким нарочито угроженим крајевима готово сва шљивина стабла опрскана и тиме је очуван њихов род.

Министарство пољопривреде поделило је подручје Србије на 6 главних вођарских реона са 16 подреона, према разним природним условима за вођарство у појединим крајевима. За сваки овај реон и подреон одређене су врсте и сорте вођа које у њима треба размножавати. При томе се водило рачуна да се у сваком реону шири само сразмерно мали број сората које тамо најбоље успевају.

Основани су Државни завод за вођарство и виноградарство у Јагодини и Огледна станица за виноградарство и вођарство у Белој Цркви. Ове установе сада се постепено изграђују. У њима се, поред производње садног материјала, ради и на селекцији и одабирању најбољих, најподеснијих и најрентабилнијих сората, као и на испитивању новијих начина рада око вођака и око производње вођа уопште.

Као најважније установе које раде на унапређењу вођарства да нас на подручју Србије имамо

74 државна расадника од којих су 4 лозни и вођни, а сви остали вођни. Према новом плану производиће се у будуће годишње око 350.000 вођних садница од одабраних најпогоднијих сората и свих важних врста вођа.

Укупна површина свих расадника износи 545 хектара. Неки већи расадници имају 10 до 20 и више хектара површине, а највећи део приближно 5 хектара. У сваком расаднику постоје или се подижу угледни матични вођаци. Велики део површине налази се под растилима. Сваки расадник има и своје мало семенште, као и матичњак подлога. Мање површине засађене су разним јагодастим вођем. На тај начин расадници су у могућности да уносе у народ сваке године веће количине расада и садница јагодастог вођа, које се показало врло угодно за произвођача, а и као врло корисна допунска храна за становништво села и града.

Важност нашег вођарства увидели су не само вођари, већ и сви слојеви народа, па се стога овој важној грани наше пољопривреде поклања свестрана пажња, коју она и заслужује.

НОВА ИЗБЕГЛИЧКА КУХИЊА У БЕОГРАДУ

У циљу исхране великог броја избеглица сиромашног стања, који се налазе у Београду, Комесаријат за избеглице отворио је нову избегличку кухињу у елитном ресторану „Војвода Вук“, ранијем „Империјалу“, где ће избеглице добијати оброк јела по цени од 20 динара. Поред ове, постоје још раније отворене избегличке кухиње у ресторанима „Топлица“ у Цара Николе ул. и „Срђа Злопоглећа“ у Краља Александра улици.

Справљање вина

Начин справљања вина зависи од врсте вина коју желимо да добијемо. При том се битно разликују начини справљања белог, црног и ружичастог вина.

При справљању белог вина, ако је грозђе било здраво, шира се разлива у бурад за врење одмах по цеђењу кљука. Ако је пак грозђе било труло и прљаво, шира се из цеднице не разлива у бурад за врење, већ се сипа у неку кацу или бачву и одмах се засунује са 15 до 30 грама калиум-метабисулфита по хектолитру, тако да се шира у року за 12 до 24 часа стаје.

После тога шира се разлива у бурад, где ће се извршити врење. Обична бела вина могу да превриу у бачвама, док се за боља бела вина препоручују бурад од 500 до 1.000 литара, а за фина квалитетна вина најбоља су бурад око 300 литара. Судови се не смеју напунити, већ оставити празни за једну петину запремине, да се шира за време врења не би преливала и да се не би стварала нечистоћа, која изазива винска обољења. Пре почетка врења измерити садржину шећера у ширини. Ако је потребно додаје се шећер. После тога врши се сумпорисање шире калиум-метабисулфитом. Најзад мери се топломером температура шире, те се по потреби повећава загревањем једног дела шире или саме врioniце на 18 степени. Најзад се после загревања може додати домаћи или селекционисани квасац. Кад је то све обављено, на бурад се постављају врањеви за врење и шира се препусти врењу.

ЦРНО ВИНО

При справљању црног вина шира се не сме одмах одвојити од комине, већ се оставља да на њој преври извесно време. Од дужине овог превирања зависи јача боја и опорост црног вина.

При берби грозђа за црно вино мора се обратити нарочита пажња на одвајање трулог грозђа, које може доцније да изазове врло опасну ману црних вина, т. зв. мрки прелом. Многи стручњаци препоручују да се после муљања изврши одвајање шепурине.

Кљук се пресија у бачве или каце за превирање. Судови за превирање црног вина морају уместо врања имати већи отвор за пуњење, који се затвара врањанима, а на њима се налазе отвори за врање. Судови се напуне до три четвртине запремине. Истовремено врши се сумпорисање кљука, а затим мерење и евентуално додавање ше-

НОВИ ПЛУГОВИ ЗА НАШЕ СЕЛО

Министарство пољопривреде и исхране са Централом за гвозђе и метале омогућило је домаћој фабрици у Ваљеву производњу 3.000 плугова. Ови плугови су према плану Министарства пољопривреде подељени пољопривредницима у свима окупационим Србије, где су они најпотребнији.

ћера, као и квасца. Исто тако према потреби треба извршити загревање на 18 до 20 степени.

Комину која се за време врења подигне на површину треба потапати по неколико пута дневно, ако се врење обавља у отвореном суду. При врењу у затвореним судовима потапање не може да се врши, али је ту и опасност од кварења много мања. За северне хладније крајеве врење у отвореној каци је штетно, те се с тога препоручује употреба затворених судова.

Да вино не би испало опором, време лежања на комини треба свести на најмању меру, толико колико је потребно да добије довољно боје. Дужина лежања креће се од 7 до 20 дана. Од подумара зависи да оцени рок, према укусу који хоће да да вино.

Одвајање вина од комине врши се отакањем и цеђењем. Да се при отакању не би славина запушила треба још при пуњењу суда укуцати дрвеним клинцима изнутра, испод отвора за чеп, снопчић брезовог олуштеног пружа, или подменути корпу од прокуваног пружа. Ово вино назива се самоток и најбоље је квалитета. Вино добијено цеђењем назива се цеђено вино. Код финих вина оно се не меша са самотоком, док се код обичних меша. Од 100 кгр. грозђа добија се обично 70 до 75 литара вина.

Ако је после отакања остало

у вино још нешто шећера наставиће се тихо врење, те због тога треба ставити на бурад врелаче. Комина се одмах искоришћава за печење ракије или за справљање коминчака.

РУЖИЧАСТО ВИНО

Ружичасто вино, т. зв. ружица, које је код нас врло омиљено, има такође свој начин справљања. Док се код белих вина одвајање шире од комине врши одмах по муљању, а код црних вина по завршеном врењу, код ружице оставља се шира на комини 1 до 2 дана, тако да би само један део боје прешао у ширини.

Ружица се справља од црног грозђа, црвеног грозђа, или мешаног грозђа. Муљање се врши као и обично, а кљук се сумпорише и пусти 1 до 2 дана да почне врење. Тада се шира отаче са комине колико је могуће, а остатак се употреби за справљање црног вина, или се пак преостала шира исцеди на преви, на помеша са самотоком.

Ружица се добија и при справљању белог вина од црног грозђа. У таквом случају самоток и шира од првог цеђења обично су бели, а затим се добија обојена шира, која се може употребити за ружицу.

После отакања или цеђења шира се разлива у бурад и даљи поступак је исти као и код справљања белог вина.

За недељу дана

ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ДОМАЋЕ РАДИНОСТИ

Министар народне привреде донео је одлуку о отварању течаја домаће радиности за предење и бојење у оквиру ткачког течаја, који је организовао Државни завод за унапређење индустрије и занатства у заједници са Београдским женским друштвом.

Течај почиње 1 новембра и трајаће око месец дана. Рад ће се обављати и на самопреслицама под стручним надзором. Упис се врши сваког дана у просторијама Београдског женског друштва, у Бранковој ул. бр. 17, а могу се уписати све домаћице које се интересују за ову грану домаће радиности.

ПОТПОРНИ ФОНД СРПСКЕ ДРЖАВНЕ И ГРАНИЧНЕ СТРАЖЕ

На основу правилника објављеног од стране шефа Српске државне безбедности, оснива се код команде Српске државне страже фонд Српске државне и граничне страже, као добровољна установа на бази другарске самопомоћи. Сретства фонда употребиће се за додељивање помоћи и безкампатних позајмица набавке споменика и одржавање гробова погинулих, за подизање и издржавање домова у бањама и климатским местима, за подизање санаторијума и љачких домова, за издавање стипендија и т. д.

ДОМ СРПског СЕЉАШТВА У БЕОГРАДУ

У присуству Министра пољопривреде и исхране инж. Веселиновића одржан је ових дана

састанак преставника установе „Земља и рад“ са претставницима српског сељаштва. Расправљано је о питању подизања сељачког дома у Београду, који би био средиште нашег сељаштва у престоници и где би наши сељаци, приликом баљења у Београду, не само отседали, већ би имали могућности да се упознају са многим корисним и поучним тековинама.

Подизање једног оваквог дома захтева велика материјална сретства која држава у садашњим околностима не би могла тако брзо ставити на расположење. Међутим, присутни претставници сељака изјавили су готовост да само сељаштво томе припомогне у највећој мери. Министар пољопривреде сагласио се с тим да се одмах отпочне рад на организацији и да се прикупи сума од сто милиона динара. Ово би била почетна сума за изградњу једног велелепног дома на једном од најлепших места Београда, који би несумњиво претстављао велику значајну тековину како за наше сељаштво, тако и за сам Београд.

ПОМОЋ ЗАРОБЉЕНИЧКИМ ПОРОДИЦАМА

Министар финансија издао је пречишћен текст Уредбе о помоћи заробљеничким породицама и породицама несталих у рату. По овој Уредби породицама резервних официра припада месечна помоћ од 1.500 динара, породицама резервних подофицира 700 динара, резервних каптала и редова 400 динара, а на свако дете до навршене 15 године учивота додаток од 300 динара. Постављен је судија за контролу одређених и исплаћених помоћи.

НОВИ ПОРЕДАК

(Наставак са 4-те стране)

немогућити у будућности радове и подићи човечанство на култ истинског братства и љубави.

Скучени простор једног новинарског чланка не дозвољава нам даља разматрања и улажење у детаље Новог поретка, али смо трамо да је и ово мало набацих редова довољно, да бар имамо приближну слику о чему се ради. Грешка је што људи мисле, да је Нови поредак изум једног човека или једног народа, покрет једне средине или идеал извесне групе; не, он је једна судбинска неминовност чији је долазак убрзан страховитим људским грешкама.

Он собом брише милионске неправде учињене народима, друштвеним класама и појединцима и осигурава мир људском роду за догледно време. Бог и вера су основе његове снаге, док су му браниоци на источном фронту од Ладоског језера до Азовског мора са западне стране, за разлику од комунистичке најезде чије су снаге Сатана и безверје, а браниоци са

источне стране истога фронта. Пут за долазак Новог поретка је покривен милионским жртвама, али у толико је његов долазак сигурнији.

Да ли су кадгод о свему овоме размишљали наши шумски „родољуби“? Или, да ли су бар осетили какву разлику између себе и тих зверова у човечијем облику са којима су до јуче заједно живели и радили на уморству нас других, који смо боље запазили дух новог историског раздобља и спремни смо за један лепши живот? Ови редови, у првом реду намењени су њима да их покрену на размишљања о штетности њихове братоубилачке акције и дометању непотребних нових жртава на путу једне стихијске снаге, која пред собом све руши и обара, јер је наоружана истином и вером у идеал који собом носи. У другом реду, намењени су и свима осталим, који очекују враћање на старо и све благодете које старо доноси појединцима, на штету целине.

Стари ратник

ЗАБОРАВЉЕНИ СИН ВЕЛИКОГ ПЕСНИКА

БЕЛУШ ЈАКШИЋ

И сувише егоцентрични Ђура Јакшић није имао времена да се мало више позабави и својом околином; не само даљом, већ ни ближом. У целој његовој обилној преписци само се на два места помиње његова жена Тина (Христина), а свега на једном месту син Милош. Остала деца: Белуш, Тијана и Милева, нигде нису помињана.

Тек после смрти великог песника налазимо целу ову породицу побројану у Српским Новинама, где је изашла песникова парта или посмртни оглас. Међутим, мада силно собом забављене природе, Ђура Јакшић није могао не приметити, да се у непосредној његовој близини развијала једна слична, осциона, јака, бунтовна и талентована природа. Био је то син Белуш.

Интересантна је констатација да Јакшић није имао среће са својом децом у погледу школовања. Као и он што је завршио свега три разреда гимназије па се после посветио уметности, тако и синови, односно кћери, полазе на средње васпитање, али га убрзо напуштају. Милош је отишао да изучи ковачки занат, а Белуш „као неподесан за школу својом бундом и несавладивом природом“ почиње да учи сликарство у оца.

Белуш Јакшић је имао још много црњи живот и од самог Ђуре Јакшића, мада се за овога зна да је био у сталном сукобу са околином, у сталном прогонству, оставкама и полемикама, па и у парничењу са властима, почевши од јагодинског кмета Јованче Цветковића, па све до министра војног Ранка Алипића, кога је Јакшић увредио приповетком *Рањеник*.

И док је Ђура имао бар прве и последње године у животу колико толико обезбеђене и угодне, цуне нада и идеалисања, Белуш је растао у сенци оног несрећног Ђуре Јакшића, када је глед претила из дана у дан. Ради свега, природа младога песника постаје тужна тешка, као на топлена патњом и безнадежносту. Први дани Белуша Јакшића (рођ. у Крагујевцу 1863) били су у знаку чергарења, па се ово сећања у његовој природи и после. Нигде није могао да се скрси. Много што шта је желео, али је мало довршавао, док је, међутим природа у њему бујала, а таленат добијао све јаснији израз.

После завршене основне школе, а ову је учио у Јагодини, Пожаревцу и Београду, започиње у Београду гимназију. До своје деветнаесте године, када је умро (6 новембра 1882), није ништа био изучио. Слекарско образовање, које му је давао отац, прекинуо је за извесно време, али га после продужи код очевих пријатеља, сликара, Миловановића и Стеве Тодоровића. Кажу, да је имао лепих резултата! Сам он, некако пред саму смрт, писао је стрци да намерава наставити више сликарско образовање у Минхену, али на томе је остало.

Али, ако нам сликарски рад млађег сина Ђуре Јакшића није познат, јер су то све били још школски радови, тек по неки самосталнији цртеж, његов књижевни траг остао је обележен. И ту он иде очевим стопама. Са извесним првим радовима достиже чак вредност првих радова Ђуре Јакшића, јер је познато, да Ђурини први радови не спадају у праву уметност.

Први књижевни радови младог песника јављају се тек после очеве смрти. Од 1881 они се могу наћи у *Јавору*, *Отаџбини* и *Српским Илустрованим Новинама*. За кратко време, непуне две године, угледало је света око петнаест песама, а ваљда још толико остало их је и у рукопису. То је било доста и показивало је, да је дух младога Јакшића сазревао, да је радио интензивно, и да је обилвао маштом и уну-

трашњим доживљајима. Ни сам Ђура Јакшић није у то доба старости толико дао...

Воде, у које је упливао Белуш Јакшић, биле су заталасане и немирне. Национализам романтичарске школе, коју су водили Бранко Радичевић, Змај Јован Јовановић, Ђура Јакшић, Стари Бард-Стеван Каћански и Лаза Костић, почео је да прима у себе нове идеје. Белушеви другови, који су тада студирали на Великој школи, издавали су лист *Побратимство*. Мада као пријатељи распложени према њему, у идејама позитивизма, мало су се подсмеваји Белушевом романтизму, тако да у овом листу није ни једна Белушева ствар угледала света. Омладинци, који су наследили идеје часописа *Страже* из 1878-9 године, одн. Лазе Пачуа и Пера Тодоровића, показивали су Белушу пут којим су тада полазили Лаза К. Лазаревић, Милорад Митровић, — Војислав, Драгутин, Милутин и Жарко Илићи, — Милован Глишић, Јанко Веселиновић и толики други.

За Белуша је ово било тешко

и несхватљиво, јер је стајао под неоодољивим утицајем стихова Ђуре Јакшића. Осим тога, како је учио немачки језик ради одласка на студије у Минхен, он чита песнике Гетеа, Хајнеа и Шилера, добија један мистичан тон у изразу.

Тако, у песми „?“, он полази од оног блиског њему, прелази на космичка откровења и залази у мистерију — Страшни суд:

„Поноћ бруји; ко на немом
гробљу,
Мукле сове страовити глас —
Моја душа у ужасу стрепи,
Слушајући најгрознији час.“

Песник се пита: шта је то? Да се то није пробудио човек, па са себе баца окове гроба! Али не — „Узљубљава васиона хуји,
Риком чудним да поруши свет —
Где су звезде по пучини црној,
Тамо шири размахнути лет.“

И сада као омађијан страхотом, ужасом, он тражи спаса. Али њега нема! Тада, у егзалтацији ломњава и хаоса, он чује смотоносни глас Тајног Духа:

„Свет је грешан; у пророку
своме,

Силан роби, гази ближњег свог —
А за такве страовите грехе,
Страшним судом сад вас казни
Бог!“

Са једне стране ово се може сматрати као револт на тежину живота коју сноси од рођења — претсказање да има нешто и изнад нас, да то нешто вага сва чија дела, а са друге, то је дубока религиозна клица, коју је добио размишљањем и војевањем противу свих и сваког. У сличне песме могу доћи: *Издајница* и *Освета*.

Околина, коју Белуша није разумела, као пре ни Ђуру Јакшића, сматрала је и ово за копију очевог манира. Познато је, да је Ђура Јакшић волео колористику у песми и приповетци, и песничку инспирацију у сликарству. Само, Ђура је био много експанзивнији, изразитији, богатији у изразу. Белуш је морао много трпети ради овога, што му се одбија оригиналност, па зато писац једине белешке о Белушу, поводом његове смрти, у *Јавору* и каже:

„Белуш беше по нарави сушти Ђура. Његова суморна и сурова природа, уносила је и нехотице у његове почетке такве мисли и фигуре, које беху сличне и у духу, и по форми, песничким производима пок. Ђуре у толико, у колико је он, као сам, био сличан своме великом оцу.“

А после у продужењу:

Чланак је писао извесни „В-в“ пријатељ поч. Белуша, који га је, изгледа, добро познавао.

Поред првог песничког израза и богатства идеја, Белуш Јакшић је, као и сви млади људи певао и еротичке песме. Оне су све дате у духу чисте романтике, без даље дискусије, и у њима млади песник, са својих деветнаест година оправдава природу. Ни он није могао бити изузетак. Па ипак, те су стварчице свеже и лепе, оригиналне и блиске народ-

ној, тако званој женској, лирици. Н.пр. песма *Девојка тици...* говори о љубавном тепању драгани, која прижељкује драгог па завиди птици, жели да и она сама постане птица, оде до његовог „двора“ и тамо запева песму: „Ој, драгане, ево т' тица мила! Увати је, стегни је на груди, Па нека те увек зором буди! Певајућ' ти песме пуне чара — Од којих се рај у срцу ствара!...“

Сличне теме износе и *Успомене*, *Сјај месече*, *У зору* и др. По лепоти се одликује песма *Оће* — *Неће*, коју целу износимо:

„Гледао сам једну травку,
Што се зове *Оће-Неће*;
Кид'о сам јој крајно лисје:
Хоћу л' добит моје цвеће?“

И угину пророчица,
Лепо биће из природе —
Искидано лисје њено,
Бог би знао куда оде!..

Ал! таква је љубав моја
Што ми снажна мори груди:
Безобзирно тражећ жртве,
И од Бога, и од људи! —

Очајан ради својих љубавних разочарања, у песми *Цвет с пролећа* одбациће и ове паралеле свога срца са цветом, па тражи излаза онде, где је то некада тражио и Ђура Јакшић, јер и син, у овој песми која је објављена после његове смрти, пева у револту на невидљиве противнике:

„Јер ме срце боли 'јак,
Болова га ране тишту,
Па би чисто на кољшту,
Да потражи мелем како...“

Белуш Јакшић је био свестан себе, изгледа да је био нашао и средства за ово уздизање, хтео је да продужи школовање у Минхену, али га је смрт омела. Природа је и овом приликом била према мењу мађијски расположена, јер га је грудобоља угушила једне веровите, кишне и хладне ноћи, без неколико дана, равно четири године после очеве смрти. У директној линији судбина више није дозвољавала уздизања у породици Јакшића.

В. М. А.

Богобој Атанацковић
као родољуб и син

У једном од ранијих бројева *Српског народа* донели смо онај део врло мало познатог личног дневника Богобоја Атанацковића, који говори о његовој првој љубави. Том приликом смо се у уводу сврнули мало више на књижевни лик нашег великог романтичара, који је ударио темељ модернијој српској новели.

Овом приликом доносимо још нека места из Атанацковићевог дневника, пронађеног касно по његовој смрти. Реч је о Атанацковићевим узвишеним и искреним осећањима, као што је родољубље и, ако се тако смемо слободније изразити, родитељскољубље.

Као и све што је записивао у свој дневник, тако и овај део, није писао ни са каквим књижевним претензијама. То су биле овлашне, спонтане забелешке, бележене на брзину. Па ипак, тако просте, тако недотериване, те белешке говоре много о духу једног доба историски врло занимљивог, чији је он ретко изразит претставник.

27. септ. .... Овај дан... последњи који сам наурио у Дрезди провести. Једва сам чекао вече и с вечером прашки пароплов. Вече дође, дође и пароплов, али Стојановића ни од корова. Кад сам то видео, одох у концерт на (Брилову) Терасу. У концерту ми падоше смешне мисли у мозак: *Моји градови, које ја и какве ја у ваздуху градим. Више пута помислих, да би добро било отићи код Кунце, директора од музике и позвати га, да пише српске арије и да их издаје. Ту би било хасне и за њега и за нас. Ја бих му саопштио више наших песама, тим би се он упознао са гласовима који су красни и њему незнами. После би ове дао штампати, Немци би куповали ради реткости, а ја бих се трудио да и код нас купују. После, он би те песме посветио ком српском великану, који би га може бити зато наградио. Ето ти материјалне хасне за њега и за нас моралне, јер би се тако наше песме и наши народни гласови по страном свету распростирали и у салонима и појединим приватним дружбама места наши.*

Али то су од моје стране *ria desideria* (пусте жеље). Да ми је ово препало на ум, ја бих се био потрудио у дејство превести, али сутра треба одлазити. Хај! да сам ја великаш или богаташ!

СЛАВНИ РОДИТЕЉИ

1-ог. (октобра). У 7¼ сати кренуо сам се из Хале у Берлин, куд сам доспео у 4 сата после подне... Ушао сам у Берлин кроз Поздамер Тор...

Одсео сам у Хоф фон Холанд и домах одох на пошту, где сам од мог милог оца писмо затекао.

Ја милујем неисказано мога доброг оца а особито нежно осећање и детињска љубав је у мени према моје матере а право и дубоко чувство према браћи и сестри. Кад сам у њином кругу, ја сам доста опор и заборавао прима њима; али само нек сам мало далеко од њих, срце се онда ода и тужи за њима.

Тако бијаше особито моје осећање, кад сам добио писмо. Одмах сам га отворио и читао, очи су ми се преко моје воље сузама напуниле. Бијаше много људи до мене, да тога није, ја бих хиљаду пута изљубио био очево писмо.

Али док сам кући дошао и у мојој соби био, љубио сам га, љубио. Чињаше ми се, да десници љубим, која га је писала а молио сам се Богу за његову срећу и здравље.

Дај им Боже свако добро на овоме свету и задржи им место у души њиховој, да у Рају нађу насеље. Та они јесу славни родитељи!

В. Ф.

ЦРКВА: ЉУБ. АНЂЕЛКОВИЋА (Крагујевац)

Б Е Р Б А *

У НАШИМ РОДНИМ ВИНОГРАДИМА

Ао бербо тебе жалим клету!
Та шта лепше од тебе на свету?

Бранко Радичевић.

У наше дане бербу грозђа зовемо бисерним осмехом мајке земље.

Пуца зрно.

Пуцају девојачке, пуцају момачке мишице, и Ђердан за Ђерданом ниже се у медности, старце које баца у весеље, младости којој на ивицама чокота отвара бескрајност радости и заноса.

Ори се сада песма родним виноградима, на јави остварује сан, јер медно бисерно море не зна за тугу, не зна за жалост, јер земља, ето, у валима даје човеку — земљораднику најслађе дарове своје.

Она је празник подмлађивања, она је празник заслађивања и као Ђердан жупу за жупом ниже, час бисером час аломом, док сухи сељак, као сухи чокот, меденим рукама, меденим речима и себе и природу гали.

Пуца сунце,

Пуца зрно.

Пуцају девојачке, пуцају момачке мишице и гроз за гроздом силази са чокота, да као бисер земље заблеста по тамним кошарицама, по тамним бачвама.

Иде берба од винограда до винограда, свежа и ведра, појна и гојна, дахватима и сатима одише и земља и ваздух шећером који и старост враћа у снове младости.

Сјајна је српска берба

Сјајна толико да позна јесен младучанствен лик добија, бубри и жубори, јер су је потоци људских поклики и жамора са страна свих сколили, јер се виногради као море таласима преливају берачима и берачицама.

Сјајна је српска берба толико да јој се пристуда у празничном руву, да јој певају, да јој играју, да јој као исконој божици најслаћег обиља, и старо и младо нуди само осмехе, говори само у стиховима, да се и људи и земља и небо са заносом предају оној ним дражима исцуцаног грозђа.

(Фото: Држ. пропаганда)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

НОВА ПОЗОРИШНА СЕЗОНА

Поводом почетка нове позоришне сезоне управник Народног позоришта г. Ј. Поповић дао је преко Радио изјаву, у којој је између осталог рекао:

„Овогодишња позоришна сезона отворена је са извесним заштитним услед обимних техничких радова који су у унутрашњој згради извршени у току распуста. Постављањем најмодернијих електричних инсталација, које ће омогућити и најкомпличкованије светлосне ефекте, наша позорница је сада оспособљена за решавање најсложенијих сценско-техничких проблема. Усто су саграђени модерни магацини за смештај декора, гардеробе и реквизите; исто тако и низ радионица за сценску опрему.

На тај начин, ова сезона пружа широке могућности за солидно развијање рада.

Управа је саставила репертоар који садржи низ изразитих дела из наше и стране драмске књижевности.

Тако ће драма, у националном репертоару, приказати: „Догорели кров“ од Боже Николајевића, снажну драму из старог Београда; затим „Урошеву женидбу“ од даровита српског песника Милутина Бојића. Стара српска драматика биће заступљена нашим великим комедиографом Стеријом. У потпуно новој стилизацији видећемо његову комедију „Зла жена“. Од младих нових писаца појавиће се Радивоје Станковић са „Кликом“, оштром сатиром на морал нашег предратног друштва. Средњу генерацију наше савремене драматике претстављаће вероватно, Момчило Милошевић са новом драмом коју сада довршава и коју ће управа накнадно узети на оцену.

Од премијера из стране литературе треба на првом месту подвући Гетеа са „Фаустом“ или

ПРВИ БРОЈ „СРПСКЕ СЦЕНЕ“ ЗА ОВУ СЕЗОНУ

Ових дана изашао је из штампе најновији број „Српске сцене“, први за ову позоришну сезону. Пошто је сезона почела нешто доцније то овога пута Српска сцена излази као двоброј.

На уводном месту је говор г. Јована Поповића, управника који је недавно одржан на Радију поводом почетка сезоне. У овом чланку карактеристично је обрачунавање данашње позоришне управе са својим критичарима.

На другом месту овог занимљивог двоброја је говор г. Јована Поповића, приликом премијере „Колеге Крамптона“ о прослави 80-годишњице Герхарта Хауптмана. Уз овај говор објављен је и факсимил писма г. Хауптмана упућен г. Поповићу.

Затим долази чланак „Да ли аутор треба сам да инсценише своје дело“ од истакнутог немачког позоришног znalца др Х. Кнудзена, у коме писац брани тезу да писац не треба сам да режира своје дело.

Чланак „Питање позоришних људи“ од С. А. Ј. додирује важно питање чиновничког статуса драматурга и лектора, односно стручних чиновника у нашим позориштима. Ово питање само је једно од многих горућих питања која императивно захтевају хитну ревизију закона о нашем позоришту. Чланак има умесних сувестаја.

„Ифигенијом на Тавриди“; затим Хауптмана (чију је осамдесетогодишњицу Српско народно позориште прославило, концем прошле године, премијером „Колега Крамптон“) са својом погресном драмом „Роза Бернт“; Хермана Бара са „Концертом“. Од нових

ЗАШТИТА СПОМЕНИКА НАШЕ ПРОШЛОСТИ

Споменици прошлости су очигледан доказ историје и културе једног народа. Наш народ, са својом великом и славном прошлошћу, располаже великим бројем драгоцених историских споменика. Међутим, њиховом чувању посвећивана је до сада врло мала пажња.

Прошле године донета је Уредба о чувању старина, којом је као врховна заштита историских споменика установљен Централни завод за чување старина.

Завод је до сада саставио списак историских споменика који обухвата 271. Ови споменици не смеју се рушити, прекопавати, преиничивати или реставрисати без одобрења Централног завода, било да су власништво приватних лица, односно државе или самоуправних тела.

Међутим, остао је још непописан несумњиво велики број историских споменика. Да би се сви имали у евиденцији, Централни завод обраћа се за сарадњу лица и установа у унутрашњости, особито црквених и школских власти, да му доставе све потребне податке о старинама које се налазе у дотичним местима и околини, као што су цркве, манастири, црквишта, гробови, надгробни споменици, камење са записима или орнаментима, куће везане за историске догађаје и личности и томе слично. Треба водити рачуна да сви такви објекти морају бити бар 50 година стари.

Податке са што је могуће ширим појединостима треба доставити Централном заводу за чување старина у Београду, Балканска бр. 7.

риште приредило у великој дворани некадањег Гардишког дома у Топчидеру једно врло успешно оперско-балетско вече за немачке рањенике и немачку војску. У програму су учествовали наши најугледнији уметници.

Следује омањи чланак о плодном раду Хајнриха Георга, познатог филмског уметника, поводом 50-годишњице његова живота.

У чланку „У знаку старобеоградске драме „Догорели кров“ од Божицара Николајевића говори се о писцу и о припреми овог комада, чија ће реприза бити ускоро на нашој главној позорници.

Занимљиви су чланци којима се бележи припрема Д'Алберове опере „У долини“. Прво је чланак директора Опере г. Стевана Христића о композитору, па сценографа г. М. Денића, најзад одломак из успомена немачког драматичара Рудолфа Лотара „Како је постала Д'Алберова опера.“

Чланак „Нове техничке могућности зграде код Споменика“ говори о дозирању магацина за декор и других просторија наше главне позоришне зграде.

У „Позоришним белешкама“ говори се о Централном институту за позоришну науку у Бечу и о Грингесовом инспенисању „Фауста“ ове године у Берлину. Информативна је белешка о „Позоришној библиотеци“ коју издаје Југоисток.

немачких драмских писаца појавиће се Едгар Кан са „Вечним оковом“ и Апел са „Златним бодежом“ који су у Европи, током прошле сезоне, имали огромног успеха.

Ибзен ће се појавити са „Пер Гинтом“ или драмом „Поход на север“.

Од античке драме видећемо Плаутове „Менехме“ који су већ скоро опремљени.

Листу у драми завршава Кнут Хамсун са својом врло изразитом драмом „У канцама живота“.

У Опери ће, већ концем овог месеца, бити приказана прва премијера: „У долини“ од Д'Албера. А затим ће се извести „Кармен“ од Бизеа и Моцартов „Дон Жуан“. На програму је, даље, Волф-Ферари са „Радозналим жемама“ које ће се први пут појавити на београдској позорници и, најзад, Вагнер са „Холанђанином луталицом“.

Балет ће дати три премијере: „Карнелав“ од Шумана који ће бити приказан заједно са „Балерином и бандитима“ на музику Моцарта и „Чаробним дућаном“ од Росинија. Као друга премијера биће Макс Регер са „Балетском свитом“, Шпис са „Аполоном и Дафне“ уз „Баханал“ из Вагнерова „Танхајзера“. Домаћи балет биће заступљен „Краљевићем и Мирјаном“ од Петра Стојановића.

За све ове премијере, које ће бити приказане на великој сцени код Кнежева споменика, утврђен је већ план рада тако да ће вероватно све бити и остварено.

Способност трупе, која је заокружена са још неколико нових ангажмана, омогућиће добру равнотежу између квалитета и квантитета рада.

Међутим, ове сезоне управа Позоришта има намеру да разграна свој рад употребом дворане Коларчева универзитета. Та сцена ће, углавном, бити намењена најмлађем глумачком нараштају, како би му се, са више система, са више пажње и више времена, могао проширити рад за развијање његова талента. Та позорница, створена не за тренутне и често врло варљиве аплаузе, не за хитан трк претрпаног репертоара, не искључиво за потребе касе, омогућиће младима, уз подршку старијих колега, истинско и темељно усавршавање њихова заната.

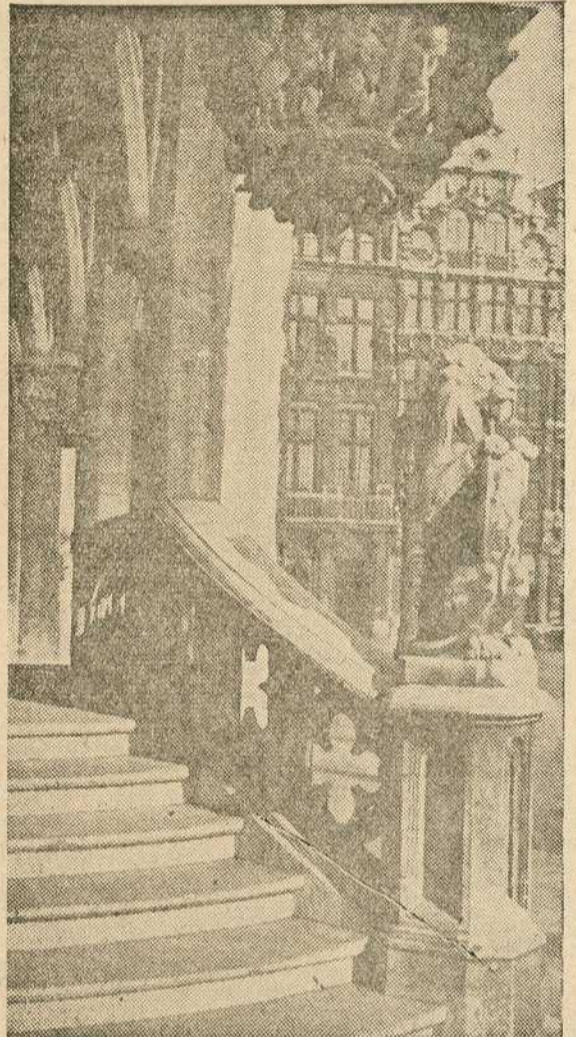
Исто тако ова позорница ће послужити за покушаје нових редитељских снага. Тај проблем, који пре рата није никад нико имао „времена“ да реши, стоји још увек отворен. Међутим, данашња управа ставила је себи у задатак и решење тога проблема.

Најзад, управа жели да та сцена, ако буде било могуће, послужи и развоју наше младе домаће драме, уколико се добре ствари буду појавиле у току ове сезоне.

Споразум за отварање ове сцене већ је постигнут са управом Коларчеве задужбине и рад ће почети већ током ове јесени...“

Камени споменници

У КУЛТУРНИМ ФИЛМОВИМА

Степениште које води у Бриселску општинску судницу. Радови на овој грађевини започети су у 14 столетју. Интересантан украс је торањ висок 114 м.

Упркос ратне атмосфере, културни живот је врло активан.

У великом избору филмова, важно место заузима културни филм. Не само да је производња у пуном јеку, већ је немачки културни филм данас на таквом нивоу, да инострана филмска индустрија са завишћу посматра тај рад. Испочетка су приказиване лепоте немачких покрајина, народни обичаји, лепоте разноврсних заната, рад у великим индустријским предузећима, биолошки филмови и интересантни догађаји из области флоре и фауне. Најновији културни филмови имају задатак да на филмској траци овековече лепоту немачке архитектуре, сликарства и пластике. Сви те споменици велике грађевинске и

Мадона са дететом — камени рељеф са Острва уметности (Frauenchimssee).

(Фото: Тобис)

сликарске вештине налазе се у самој Немачкој.

Данас је мали број особа које могу своје присуство провести у путовању и разгледању вековних културних тековина. Ратно стање и потреба да свако принесе свој мали део општем делу не дозвољава тај луксуз. Уместо путовања кроз старе градове који обилују овим лепотама,

ми се задовољавамо добрим путописима, биографијама и репродукцијама које на крају ипак не могу да дочарају лепоту тих невиђених дела.

Те су околности пружиле културном филму могућност да се пласира као засебно тело у организму разгранене филмске индустрије. Филмска камера је од непроцењиве вредности. Будним оком она региструје све те лепоте и тако ми који не можемо да путујемо, ипак добијемо утисак да смо све то лично видели.

У културном филму „Германско лице Фландрије“ видимо најлепше споменике грађевинске културе Холандије. Од најистакнутијих је катедрала у Антверпену. Великим рефлекторима осветљавају се поједини делови грађевине. Објект се снима из разних позиција. Најпре га видимо као целину, а затим се камера дуже времена зауставља на појединостима, како у спољним грађевинским радовима, тако и у самој унутрашњости катедрале. Камера лагано прелази с једног детаља на други и тако је нашем оку видљиво оно што ми сами не би приметили. Видимо лепе вајарске радове, филигранске украсе и нежна постоља на којима стоје. Овде се крије богатство сликарских дела старих мајстора: Мадона с дететом, Скидање са крста и друге свете слике. Све су то дела непролазне славе.

Међу ремек-дела грађевинске уметности поред старих стилова спадају и грандиозни модерни споменици великим личностима, прекрасне фонтане и победничке капије — дела најистакнутијих немачких вајара. Велики број културних филмова сведочи о јаким утицајима немачке грађевинске вештине ван граница немачког Рајха, као например: Германско лице Фландрије, Рименшнајдер, вирџуршки мајстор, Егер — стари немачки град, Лепоте Лабе и Острво уметности.

У народу који успркос ратних тешкоћа не напушта борбу да путем филма сачува за доцнија покољења лепоту својих културних споменика налази се неисцпан извор богатих тема за све нове и нове културне филмове.

КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

ИСТИНА

О западној хемисфери

Колин Рос: Западна хемисфера као програм и фантом америчког империјализма. Издање Просветне заднице а. д. Стр. 217 са 90 оригиналних фотографија.

Колин Рос је наш познатик. Ту скоро био је у Београду и у предавању које је одржао могли смо да запазимо његов ванредан дар запажања. У изјави датој нашој штампи изразио се веома похвално о особинама нашег народа.

Говорити о вредности и значају овога научника светскога гласа, подвући ову или ону прту његова дугогодишњег дела, истаћи његов углед у културној свету и уплив који он има на формирање новог духа Европе, сматрамо за захвалну дужност. Али, о Колин Росу је много писано. О Колин Росу се много зна. Тај дух, вечно у покрету и акцији тај научник који у жељи за што вернијом представом о свету путује с континента на континент, крстари свима морима и океанима, заслужује да му се посвети свеколика пажња.

Најбоља препорука Колин Росу јесу његова дела. Његово најновије дело Западна хемисфера актуелношћу својом спада у ред најзначајнијих књига данашњице.

Колин Рос се заиста може похвалити да познаје Америку као ретко који Европљанин чак и као ретко који Американца. И стога сваки став његове књиге делује убедљиво, јер је проистекао из непосредног гледања америчке стварности, и понијања у прошлост и формирање Америке као заједнице у облику државе. Од Христовог Колумба до Франклина Рузвелта, Колин Рос је приказао Америку у свима фазама њенога развоја.

Располажући богатим знањем географије, геологије, историје, етнологије, филологије, социологије, и свих наука које су потребне једном модерном научнику да би дочарао слику једног тако важног континента као што је амерички, Колин Рос је дао дело значајне вредности. Он је као научник кога интересују прилике и догађаји, односно зрнци и праузроци данашњих збивања у свету, приказао Америку свестрано и објективно.

Америку су посетили многи научници, књижевници, новинари. Интересантно је да је ретко који од њих, уколико се не ради о рекламним списима и путописним приручницима, одушевљен Америком. Почев од левичара каква је Киш, па до конзервативца Линклетера, сви су они мање више разочарани америчким „рајем“. Али сви они приказују А-

рику кроз призму својих осећања и партијских обојености.

Колин Рос се истиче својим озбиљним ставом у проучавању америчких проблема. Његова опажања, базирана на дугогодишњем искуству стеченом у студирању општих светских појава, одликују се ванредном проциљивошћу. У откривању великојим је за нас Европљане обична Америка, Колин Рос је неуморан. Он лети с предмета на предмет. И онда, када нашу пажњу највише заголица иде на другу тему, што књизи даје необичну драж и занимљивост.

Ретко ко је као Колин Рос тако убедљиво изнео слику Америке и Американца. Он је подвукао да су Американци највећи завојевачи, који нису ни свесни свог империјализма. Убеђени да су искрени поборници пацифизма, иду за владавином светом, а да то народне масе, и не примећују. То је заблуда Американца.

Колин Рос нам је у овој књизи дао главне проблеме Америке. Он нам је приказао континент од почетка његовог насељавања, и стварања Монроове доктрине, до формирања појма „западна хемисфера“. Кроз његову књигу пролази нови свет од „Америке“ до „западне хемисфере“ и затим у етапи „западна хемисфера“ коју Рузвелт означаје као пут из хаоса, да би приказао да је „западна хемисфера“ у ствари пут у рат.

Америчко схватање живота, пуританизам, религија, љубав, трговина, привреда и политика у америчкој стварности, нашли су у Колин Росу изванредног сликара. Истанчанам, финим реализмом улази Колин Рос у расправљање свих појава Новог Света и решава их лако, мајсторски.

Треба знати да „Нови свет“, „Америка“ и „Западна хемисфера“ просторно значе једно исто, али то су три различита појма.

Разликовањем ова три појма, управо развојем америчке стварности из једног у други, т. ј. трети, бави се Колин Рос у овој својој актуелној књизи. Његова је теза: „ако се свет већ дели у сфери, онда становници Западне хемисфере немају шта да траже ни у европском ни у азијском простору“. По њему су „фабриканти јавног мњења подигла готово једну завесу између обе хемисфере, једну завесу која је наопако изаткана од лажи“.

Колин Росова књига, ауторитетом пишчевим, и занимљивошћу градива заслужује да је најтоплије препоручимо свима читаоцима, којима после читања „Западне хемисфере“ Америка и њени послератни проблеми неће претстављати „књигу са седам печата“.

О привреди

Der Vierjahresplan, Zeitschrift für Nationalsozialistische Wirtschaftspolitik. 7 Jahrgang Nr. 9.

Последњи број овог врло занимљивог привредног часописа доноси између осталог чланак познатог привредног стручњака Курта Хехта „Организација немачке привреде кроз рат у овом рату“, из кога се види велики успех дириговане привреде у Немачкој. Захваљујући доброј организацији на пољу исхране Немачка се данас налази у много повољнијој ситуацији него на самом почетку рата 1939 године.

Исто тако интересантан је чланак Георга Себауера о „Економима енергијом и њеном штедњом“. Модерни рат је у високој мери и технички и привредни рат. Ратујући народи улажу све своје техничке и привредне снаге да би ојачали своје позиције или пак да би ослабили противничке. Стога и једна и друга зарађена страна свим силама се труде да до максимума развију своје техничке и привредне снаге. Без сваке сумње, Немачка је у томе постигла завидне успехе. Себауер нам износи сав напор немачког вођства у томе правцу.

ПОЕЗИЈА ИСТОКА

Макс Даутендеј: Врт без годишњих доба и друге приче. Колекција Бисери. Издање „Југоисток“ а. д. Стр. 93. Превео Никола Алексић.

Макс Даутендеј је провео цео свој век у путовању. У туђини је и умро. Овај најбољи познаваца азијског Истока завршио је свој живот на Јави. Имао је, дакле, прилике да се учи песничству на његовом призиву, код творца поезије — Кинеза и Јапанаца. Од њих је примио стил, композицију и љубав према колориту. У својим причама дао је сјајан раскош оријенталног света искрено и непосредно. Његове приче су бајке из далеких земаља из предела у којима се изнад брда која се из дубина океана дижу до у небо, рађа сунце. Свака Даутендејева прича за нас је доживљај. Јер нас писац богатством своје уобразиље и изванредним даром сликања уводи у један свет тајанства и егзотике, у бујну флору тропика и етарску прозачност поднебља које опија мионсом вечнога цвећа.

Даутендејев Врт без годишњих доба познат је као једна од најлепших прича светске литературе. Слободно се може рећи, и да Даутендеј сем ове приче није ништа друго написао, његово би име ушло у ред великих имена савремене књижевности.

Врт без годишњих доба је планински део Цејлона, где по речима пишчевим:

„У вечно тихом врту, у коме се никад нису смењивали пролеће, лето, јесен и зима, и у коме је жбуње без одмора, непрекидно цветало, а изнад њега етерно небо, тихо без даха ветра, царовала је бескрајна тишина. Људи у овом врту осећали су у срцу смиреност слично уљу што потхрањује тихи, вечити пламичак кандила у храму, које гори већ хиљаду година. — Горе, у ретком етерском ваздуху људи никад нису имали снаге да учине нешто грубо“.

Тако изгледа Даутендејев врт. Људи у њему су тихи и безазлени. Кад се, као јунак приче — Сингадес Бурлам, нађу у великом пристаништу, опије их врева варошког живота, и они се свим својим бићем и жаром свога бујнога темперамента предају уживањима која им пружају обалско време. Затим се после извесног времена, враћају отржењени и смирени своје Врту. На лицу им се огледа задовољство, и они верују да су били на небу.

Међу осталим причама истиче се Дечак на слоновој глави, која нас како мотивом, тако и начином обраде сећа на Киплинга. Вечерња звона Мајдера храма је дивна кинеска бајка о бесмртности и древној уметности кинеских мудраца који су знали да читају говор и знаке у вијугама и браздама на кори дрвећа.

Прича Једрилице из Јабазе поетичношћу, мешавином мистике, егзотике и чулности спада у ред најлепших јапанских бајки које су икада оживљене пером модерног песника.

У тмини Хималаја, Даларова осветла и друге, свака прича за себе, јесу слика живота и веровања појединих народа азијског Истока.

Карактеристично је код Даутендеја, то да читалац ни једног тренутка не стиче уверење да је ове приче писао странац — Европљанин. Макс Даутендеј се, такође, саживео са духом и бићем иреалнога у егзотичноме, тако да у њему час видимо Малајца, час Индуса, Кинеза, Јапанаца, али увек песника на чијој су лири стовне јако затегнуте.

Даутендејева заслуга је да нам је поезика источњачког колорита постала не толико разумљива, колико ближа и примамљивија.

Превод Николе Алексића врло добар.

ПРИЛОЗИ ЗА СПОРТСКУ ИСТОРИОГРАФИЈУ

Љубомир Вукадиновић: Вечити ривали. Историја „Плаво—Црвенобелих“. Београд 1943. Издање књижаре Иван Гундулић. Стр. 151.

Српска спортска књижевност развија се полако али сигурно. Она је већ прикупила све књижевне жанре: постоје козерије, репортаже, приповетке, романи и драме у којима су обрађени спортски мотиви.

Српска спортска књижевност постоји дакле, као целина: она се може узимати у претрес, о њој се може критички писати. Недостаје јој само искусан историограф, који би путем једне књижевне студије дао прегледну слику онога што је досад урађено на чисто спортској књижевности.

Љубомир Вукадиновић, спортски новинар и спортски писац, до сада је написао неколико књига, у којима с вољом и љубављу у дневни живот унаша велике веру и воље у целиходне стране спорта дајући на тај начин ваљане прилоге за српску спортску историографију.

Љубомир Вукадиновић има пуно смисла за систематизацију спортске грађе, располаже добрим пропагандним чулом и што је главно зна шта спортска публика воли, жели и цени.

Он керберски иде за њом. Вечити ривали, Вукадиновићева најновија књига, погађа у живац спортску публику. Јер, БСК и СК 13 су историски носиоци, спортске идеологије код нас, за њих је везано оснивање и разграњавање спортског живота, они су претставници спортског духа, спортског деловања, тако да су с правом постале матична врела телесне културе уопште.

Тај спортски примат БСК-а и СК 13 сада већ припада прошлости, многе спортске заједнице

већ су им дорасле и упоредо с њима правоваљано дејствују, али је чињеница да прва реч у спорту још увек њима припада, па није чудо што се Љубомир Вукадиновић уметнуо баш у њихов историограф.

Кад је реч о српској спортској књижевности не треба заборавити основну ствар.

Наиме, прво полувреме српског спорта је прошло, а с њим и приказивање спорта као фолклора, неке врсте театра под ведрим небом, забаве, игре. Спортска идеологија о здрављу, о ведрини, о набреклим мишићима, спорт чисто као омладински покрет далеко од зрелих и озбиљних људи — све то више нема снаге одbrane, утолико пре ако се спорт не тумачи као друштвена самосвест. У свом другом полувремену спорт и код нас мора да буде уравнотежена борбеност и у младости, уравнотежена борбеност и у старости — сила која жели јединство мисли и воље, јединство мишићних и душевних покрета, сила која од тела чини оруђе а не циљ. Спортисти, кас људи од непосредне акције, морају бити не глумци за забаву публике, већ примери социјализираних потхвата. Тако је било у старом, тако је и у новом свету, па тако ваља да буде и код нас, у чему има да предњачи спортска књижевност.

Љубомир Вукадиновић припада реду спортских писаца дубоко оданих почетној фази спорта, његовој призорној страни, лепотама егзалтације приватне иницијативе и као систематизатор грађе учинио је много да публика не заборави оно што посвесно жели, воли и цени о спорту. Његови Вечити ривали леп су пример доброг спортског писателника.

О ФИЛМУ

Филмске новости. Свеска бр. 21. Издање „Југоисток“ филма а. д.

Двадесети, тј. први број у новој редакцији овог часописа претставља је успех. Овај други број значи корак у напред. Солидно и укусно опремљен одабраним материјалом одличним и занимљивим фотографијама, уређен по угледу на велике светске магацине, овај часопис има све изгледе да ће постати најбоља филмска ревија какву смо уопште имали.

Похвална је намера редакције да наше љубитеље филма упозна са свима тајнама технике снимања, режије и градње модерног филма.

Углавном, овај број је посвећен младим, будућим звездама чији се сјај на филмском небу једва назире.

Занимљив је исечак из дневника Илзе Вернер, документован оригиналним фотографијама.

Чланак о Вили Форсту, великом режисеру и глумцу, претставља занимљиву новину.

Вредни су пажње, међу осталим, чланак Д. Ахимовића о првим гро плановима и симпатичне маргиналије Наде Маринковић

Овај број обилује занимљивим ситним вестима из француског и чешког филма, страном за хумор, занимљивостима из кујне и научним подацима културних филмова.

Насловна страна претставља укусну слику талентоване Марине Рид а последња слика је оригинални спорт Густава Фрелиха.

Thomib Solova

Pyramidon

Овај вр. С. Бр. 19.999 од 6-1-1942

Добија се у свакој апотеци.

МАЛИ ОГЛАСИ

СВАКА РЕЧ ДИН. 4.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

ЛИЧНУ КАРТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Милица Ристић. 736 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Даринка Добричић. 737 2—3

ИЗГУБИО САМ личну карту и полицијску пријаму добивене од претстојништва полиције, Аусвајс немачке командантуре и радничку књижицу. Све оглашујем за неважеће. Михајло Милановић из Крагујевца. 738 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 883 издату од Среза грузанског изгубио сам. Оглашујем је неважећом. Миодраг Јаковљевић — Станови. 739 2—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције Крагујеваца изгубио сам оглашујем је неважећом. Богољуб Васиљевић. 740 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 4752 издату од Претстојништва полиције Крагујеваца изгубио сам, оглашујем је неважећом. Милорад Михајловић-Милојковић. 741 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 4751 издату од Претстојништва полиције Крагујеваца изгубио сам, оглашујем је неважећом. Никола Милановић. 742 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 4668 издату од Претстојништва полиције Крагујеваца изгубио сам, оглашујем је неважећом. Голуб Шипрага. 743 2—3

ПОЛИЦИЈСКУ ПРИЈАВУ на име Тихомира и Драгиње Антиновијевић изгубљена па се оглашујем за неважећу. 744 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам, оглашујем је за неважећу. Жарко Захар. 754 2—3

ПОЛИЦИЈСКУ ПРИЈАВУ издату од Претстојништва полиције Крагујеваца изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Сибинка Илић. 755 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва полиције Крагујеваца изгубила сам, оглашујем је неважећом. Стамена Живаљевић. 756 2—3

МОЈА ЖЕНА Живка Головић рођена Панић напустила ме је 19 септембра ове године и до данас се није вратила. Позивам је да се у року за 5 дана врати у противном одричем се и све њене дугове не признајем. Петар Головић, село Порипово. 757 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 1483 издату од Претстојништва полиције Крагујеваца изгубио сам, оглашујем је за неважећу. Живојин Лазаревић. 758 2—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције Крагујеваца изгубила сам оглашујем је за неважећу. Лепосава Здравковић. 759 2—3

ПУТНУ ОБЈАВУ бр. 608 издату од Среза Грузанског изгубио сам, па је оглашујем неважећом. Ђурица Никола. 760 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва полиције Крагујеваца изгубио сам, оглашујем је за неважећу. Бимбашки Петар. 761 2—3

НА ДАН 5 септембра на станици Параћин нестале су ми следеће ствари: Лична карта издата од Претстојништва полиције Крагујеваца и Аусвајс издат од лагера Дрезден-Бор. Оглашујем их за неважеће. Милоје Ристић. 762 2—3

ПОЛИЦИЈСКУ ПРИЈАВУ издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу изгубила сам, оглашујем је за неважећу. Марија Радоњић. 763 2—3

ИЗГУБИЛА САМ личну карту издату од Среза Орашачког и пријаму Претстојништва полиције Крагујеваца. Оглашавам их за неважеће. Десанка Катанић. 764 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 3101 издату од Претстојништва полиције Крагујеваца изгубио сам. Оглашујем је за неважећу Идија Ђурђевић. 765 2—3

ИЗБЕГЛИЧКУ легитимацију бр. 93316 добивену од Претстојништва полиције Крагујеваца, изгубила сам оглашујем је за неважећу. Ђока Гајић. 766 2—3

ОДРИЧЕМ се мога сина Милутина Мишића свршеног ђака IV разреда гимназије који је 27 овог месеца напустио кућу без мога знања, те га искључујем из права наследства на моју имовину. Лазар Мишић, учитељ — Неготин. 775 1—1

ИЗГУБЉЕНУ личну карту за 1943 годину издату од Претстојништва градске полиције, оглашавам за неважећу. Јовић Миљка, домаћица — Ужице. 776 1—1

ИЗГУБЉЕНУ личну карту број 255 издату ми од претстојништва полиције Ужице, оглашавам неважећом. Гордић Александар — Ужице. 777 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 годину издату ми од претстојништва градске полиције, изгубио сам, оглашавам неважећом. Лазовић Милован, кројач — Ужице. 778 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 годину издату ми од Претстојништва полиције Ужице, изгубила сам. Оглашавам исту неважећом. Милена Зубановић, домаћица — Ужице. 778 1—2

ИЗГУБЉЕНУ личну карту за 1943 годину издату од претстојништва полиције Ужице, оглашавам неважећом. Борка Ђурић, домаћица — Ужице. 778 1—3

Државна Хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом ова имања:

3 НОВЕМБРА 1943 ГОД.

1) Плац у Краља Петра 74	Дин. 1,100.000.—
2) Плац са зградом Цара Душана 31	Дин. 1,400.000.—
3) Плац са зградама Херц. Степана 13—15	Дин. 1,400.000.—
4) Плац са зградама Хаџи Мустафина 49	Дин. 400.000.—

5 НОВЕМБРА 1943 ГОД.

1) Плац Прест. Петра 93—95	Дин. 450.000.—
2) Плац Мих. Божићевића, површ. 333,60 м ²	Дин. 2,500.000.—
3) Плац Краљевића Марка 18	Дин. 1,600.000.—
4) Плац са зградама Цинцар Јанкова 2	Дин. 1,500.000.—

Продаја ће се одржати у банчиној згради Скадарска 33/II, где се могу добити сва даља обавештења.

767 1—1

КОНКУРС

Окружни уред за осигурање радника у Београду, на основу закључка г. Комесара у својству равнатељства од 7 септембра 1943 год. под тач. 10 седничког записника овим расписује конкурс за попуњавање 5 места чиновника приправника категорије Ц положаја IX.

На основу прописа §-а 16 Службеног правилника, избрани кандидати су две године привремени чиновници приправници.

Услови за попуњавање ових места прописани су службеним правилником, а на иста могу компетирати само службеници са одговарајућим школским квалификацијама.

Овај конкурс објављује се једино у циљу унапређења уредских дневничара који су у служби уреда преко 10 година.

Молбе треба поднети персоналном референту најдаље до 30 октобра 1943 год.

Из канцеларије Окружног уреда за осигурање радника у Београду број 24906-1934 од 11 октобра 1943 год.

768 1—1

Државна Хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом ова имања:

30 ОКТОБРА 1943 ГОД.

1) Плац са зградом Шајкашка 9	Дин. 450.000.—
2) Плац са зградом Гетеова 73	Дин. 800.000.—
3) Плац са зградом Стјепана Љубише 21	Дин. 700.000.—
4) Плац Таковска 80—82	Дин. 900.000.—
5) Плац са зградом Перистерска 3	Дин. 900.000.—

1 НОВЕМБРА 1943 ГОД.

1) Плац Капетан Мишина 21	Дин. 1,200.000.—
2) Плац Дим. Туцовића, површ. 439 м ²	Дин. 260.000.—
3) Плац Митропол. Петра, површ. 420,70 м ²	Дин. 500.000.—
4) Плац Мише Вујића, површ. 356,20 м ²	Дин. 400.000.—

Продаја ће се одржати у банчиној згради Скадарска 33/II, где се могу добити сва даља обавештења.

769 1—1

Стари накит

брилијанте, сребро, порцулан, старински накит од сребра (филигран) најбоље плаћа а највећи избор сребрних и других ствари за поклоне има

КРАЉА АЛЕКСАНДРА 17 — ТЕЛЕФОН 21-332

770 1—1

Посетите стовариште модерног намештаја

ЂОРЂА БАРАКТАРОВИЋА

Краља Александра бр. 87 и 97

Телефон 40-156

На лагеру има велики избор спаваћих соба, кухиња, трпезарија, комбинованих соба, кауча, патент фотеља, салонских дубоких фотеља, уз најниже цене, најлепши избор за 1943/44.

771 1—1

Државна хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом ова имања:

26 ОКТОБРА 1943 ГОД.

1) Плац са зградом Господара Вучића 88	Дин. 550.000.—
2) Плац са зградама Новопазарска 52	" 3,500.000.—
3) Плац са зградом Краљев трг 7	" 6,000.000.—
4) Плац са зградом Церска 39	" 300.000.—
5) Плац са зградом Војводе Анђелка 43	" 400.000.—

28 ОКТОБРА 1943 ГОД.

1) Плац Авалска 1	Дин. 1,400.000.—
2) Плац са зградом Фијанова 6	" 330.000.—
3) Плац са зградама Шарпланинска 7	" 350.000.—
4) Плац са зградама Гетеова 36	" 3,000.000.—
5) Плац са зградом Дринчићева 18	" 1,300.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради Скадарска 33-II, где се могу добити сва даља обавештења.

773 1—1

Државна Хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом ова имања:

23 ОКТОБРА 1943 ГОД.

1) Плац у Краља Петра ул. бр. 33	Дин. 1,200.000.—
2) Плац у Краља Петра ул. бр. 27	Дин. 1,200.000.—
3) Плац са зградом у Румунској ул. 22	Дин. 4,500.000.—
4) Плац у Дубровачкој ул. 24/26	Дин. 1,300.000.—

25 ОКТОБРА 1943 ГОД.

1) Плац са зградом у Цара Душана бр. 5	Дин. 1,200.000.—
2) Два плаца у Алексе Бачванског 21/23	Дин. 400.000.—
3) Плац са зградом у Госп. Јевремовој 16	Дин. 1,000.000.—
4) Плац са зградом у Розалије Мортон 21	Дин. 8,500.000.—

Продаја ће се одржати у банчиној згради Скадарска 33/II, где се могу добити сва даља обавештења.

774 1—1